

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Eetteristä Itään! -
mediakasvatushankkeen
nuorisokeskusten lähtötilaselvitys**

Mari Hulkko

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)
marraskuu / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mari Hulkko	Sivumäärä 40 ja 1 liitesivu
Työn nimi Eetteristä itään! –mediakasvatushankkeen nuorisokeskusten lähtötilaselvitys	
Ohjaava opettaja Kari Keuru	
Työn tilaaja Eetteristä itään! / Jukka Kuhanen	
Tiivistelmä <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Eetteristä itään! –mediakasvatushankkeelle selvitys, joka kartoittaa siinä mukana olevien nuorisokeskusten lähtötilaa hankkeen suhteen. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa hankkeessa mukana olevien nuorisokeskusten ideoita, toiveita, tarpeita ja huolenaiheita liittyen Eetteristä itään! -hankkeeseen. Opinnäytetyö koostuu tietoperustasta ja tuotoksen kuvauksesta. Tietoperustassa käsitellään yhteistoiminnallisia hankkeita, osallistavaa mediakasvatusta, mediaa ja nuoria sekä mediakasvatuksen toteuttamisen muotoja Suomessa.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Eetteristä itään! –mediakasvatushankkeen suunnitteluvaihe, jonka pohjalta haetaan rahoitusta varsinaisen Eetteristä itään! –hankkeen toiminnan aloittamiselle. Hanketta hallinnoi Loma Nurmes Oy. Hankkeessa ovat mukana neljä Suomen valtakunnallista nuorisokeskusta: Hyvärilä, Metsäkartano, Oivanki ja Vasatokka. Suunnitteluvaiheen tarkoituksena on luoda tarvittavat yhteistyökuviot, toimintamallit, resurssit ja osaaminen nuorisokeskuksissa toteutettavan mediakasvatuksen mahdollistamiseksi.</p> <p>Selvityksen aineistonkeruu toteutettiin haastattelemalla nuorisokeskusten työntekijöitä keskuksissa loka- ja syyskuun 2013 aikana. Aineistosta selviää, että nuorisokeskusten mediakasvatuksellinen osaaminen on vähäistä. Tukea ja osaamista tarvitaan niin tekniseen toteuttamiseen, mediakasvatuksen menetelmiin kuin itse mediakasvatukseen ja sen mahdollisuuksiin. Osaamisen ja välineresurssien puutteesta huolimatta keskuksilla on suuri into ja tarve sisällyttää mediakasvatus osaksi keskusten toimintoja. Hankkeelta keskukselta toivovat muun muassa matalan kynnyksen luovaa toimintaa, osajien kouluttamista, nuorten osallistamista ja toiminnan jalkaannuttamista. Käytännön ideoina korostuivat leirikoulujen dokumentointi, radiotoiminta, lyhytelokuvat, luontokuvaaminen, medialeirit ja nuorten vaikuttaminen ja äänen kuuleminen. Suurimmat huolenaiheet liittyivät kaluston saatavuuteen ja osajien liian vähäiseen määrään.</p> <p>Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen pohjalta suunnitteluvaiheessa olevassa hankkeessa pystytään realistisemmin arvioimaan käytettävissä olevia ja tarvittavia resursseja ja asettamaan varsinaiselle hankkeelle realistiset tavoitteet. Kattava ja laaja selvitys tukee jatkohankkeen rahoituksen hakemisessa ja varsinaisen hankkeen suunnittelussa. Selvitys sisältää aineiston analyysin lisäksi kehotuksia siitä, mitkä olisivat hankkeen etenemisen kannalta hyvät seuraavat askeleet. Tuotos on tehty palvelemaan juuri tilaajan toiveita ja tarpeita.</p>	
Asiasanat mediakasvatus, nuorisokeskus, hankesuunnittelu, yhteistoiminnallisuus, nuoret	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Mari Hulkko	Number of Pages 40 and 1 attachment page
Title The initial state report of the youth centers of Eetteristä itään! –media education project	
Supervisor(s) Kari Keuru	
Subscriber Eetteristä itään! media education project / Jukka Kuhanen	
<p>Abstract</p> <p>This functional thesis was ordered by a planning phase of a media education project called Eetteristä itään!. The purpose of this thesis was to create a report which clarifies the initial state of the youth centers which participate in the project. The Aim was to found out the ideas, wishes, needs and concerns youth centers have over the project. This thesis consists of the theoretical part and the description of the report. The theoretical part consists of the following themes: co-operational projects, participatory media education, media and young people and the forms of media education in Finland.</p> <p>Eetteristä itään! –media education project is managed by the Loma Nurmes Oy. There are four Finnish national youth centers participating in the project: Hyvärilä, Metsäkartano, Oivanki and Vasatokka. Now there is running the planning phase of the project and the funding for the actual Eetteristä itään! –project will be applied based on that phase. The purpose of the planning phase is to create and get co-operation partners, resources, the skills and operation models so that the actual project can be started.</p> <p>The survey data was carried out by interviewing the employees of the youth centers. The employees were interviewed in the youth centers during the September and October 2013. The results revealed that in the youth centers they don't have a lot of skills in media education. Support and know-how are needed in the use of equipment as well as the methods of media education and the media education itself. Despite the lack of know-how and the equipment resources centers have a great passion and motivation to incorporate media education into their programs and services. Youth centers wish to get a low threshold activities and activities where young people can use their creativity. Employees also wanted that the project would offer education and promote the participation of young people. They wished that the activities started by the project would reach continuation. The practical ideas mentioned several times were documentation of camps for school groups, self-produced radio, short films, nature photographing, media camps and increasing the active citizenship of the young people.</p> <p>By using the output of this functional thesis more realistic goals can be set for the actual project. The required and available recourses can be evaluated more accurately because of the information in the report. The comprehensive and extensive report helps to plan the actual project. The report contains a lot of valid and important information that can be used when applying for funding to the project. The report includes data analysis and a conclusion of what would be the next steps for the project for a good progress. The output has been produced to serve the needs and wants of the orderer.</p>	
Keywords Media education, media, youth center, youth, project planning	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ	6
2.1 Eetteristä itään! – opinnäytetyön tilaaja.....	6
2.2 Valtakunnalliset nuorisokeskukset	8
3 YHTEISTOIMINNALLISEN MEDIAKASVATUSHANKKEEN LÄHTÖKOHTIA	10
3.1 Yhteistoiminnalliset hankkeet.....	10
3.2 Nuoret ja media	13
3.3 Osallistava mediakasvatus	15
3.4 Mediakasvatuksen toimijoita	17
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
4.1 Tuotoksen tehtävä ja tarkoitus	20
4.2 Aineistonkeruumenetelmät	21
4.3 Opinnäytetyörosessi	23
4.4 Tuotoksen kuvailu.....	26
4.5 Merkittävyys ja hyödynnettävyys.....	29
4.6 Prosessin ja tuotoksen arviointi.....	30
5 KEHITTÄMISEHDOTUKSET	33
LÄHTEET	38
LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Tänä päivänä elämme niin medioituneessa kulttuurissa, että median sisällöt täyttävät niin arkemme ja työmme kuin vapaa-ajan ja koulumme. Huomattava osa informaatiosta, viihteestä ja tarinoista vastaanotamme jollain tavalla median välityksellä. (Herkman 2007, 39.) Median yleistymisen ja sen suosion kasvun myötä myös puhe mediakasvatuksesta ja sen tärkeydestä on yleistynyt. Mediakasvatusta toteutetaan tänä päivänä niin valtion, kuntien, koulujen kuin eri järjestöjen ja yhteisöjen toimesta. Sirkku Kotilainen ja Ullamaija Kivikuru perustelevat mediakasvatuksen tärkeyttä median vahvalla otteella ihmisten arkeen. Heidän mukaansa media nähdään yhtenä julkisena tilana, jonka kautta kansalaiset määrittelevät sekä itseään että yhteiskuntaa. (Kotilainen & Kivikuru 1999.)

Tässä opinnäytetyössä käsittelen mediaa, mediakasvatusta ja mediakasvatuksellisia hankkeita siten, että lähtökohtana ovat nuoret ja nuorten kanssa tehtävä työ. Opinnäytetyön tilaajana toimii Eetteristä itään! –hankkeen suunnitteluvaihe. Eetteristä itään! –hankkeen on tarkoitus sen alkaessa tuoda mediakasvatus osaksi hankkeessa mukana olevien nuorisokeskusten ohjelmatarjontaa. Opinnäytetyöni tuotos on tehty vastaamaan tilaajan tarpeita ja toiveita, mutta tätä opinnäytetyötä voivat hyödyntää muutkin mediakasvatuksen hankemaailman toimijat. Tämän opinnäytetyön teoriaperusta rakentuu ajankohtaiseen tietoon, kuten opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuihin, alan kirjallisuuteen ja tämän päivän kehitystarpeiden tiedostamiseen.

Varsinainen Eetteristä itään! -hanke tulee toimimaan nuorten osallistamisen, luovuuden tukemisen, työllisyyden edistämisen ja medialukutaitojen kehittämisen toteuttajana ja mahdollistajana. Hanke tulee tarjoamaan neljälle Suomen valtakunnalliselle nuorisokeskukselle, Hyvärilälle, Metsäkartanolle, Oivangille ja Vasatokalle, toimintamalleja, välineitä ja osaamista nuoria osallistavan mediakasvatustyön toteuttamiseen. Opinnäytetyön tilaajana toimi tämän hankkeen suunnitteluvaihe, jonka tarkoituksena on luoda yhteistyöverkostoja ja toimintamalleja sekä osaajia tämän hankkeen mahdollistamiseksi. Suunnitteluhankkeen pohjalta haetaan rahoitusta varsinaisen hankkeen toteuttamiselle.

Toiminnallisena opinnäytetyönä tuotin hankkeelle selvityksen, joka kartoittaa mukana olevien nuorisokeskusten ideoita, toiveita, huolenaiheita, osallisuuden ja osaamisen tasoa sekä tarpeita Eetteristä itään! –hankkeen suhteen. Selvityksen aineiston keräsin vierailemalla hankkeen nuorisokeskuksissa ja haastatteleamalla keskusten työntekijöitä. Vierailujen tarkoituksena oli lisäksi keskusten henkilökunnan aktivointi, innostaminen ja hankkeeseen perehdyttäminen. Tässä opinnäytetyössä kuvailen selvityksen tekoprosessia, sekä kuvaan ja arvioin selvityksen sisällön. Selvitys on tarkoitettu hankkeen käyttöön, eikä sitä ole tarkoitettu julkiseen levitykseen. Selvitys palvelee tilaajaa vastaten sen tämänhetkisiin tarpeisiin.

2 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

2.1 Eetteristä itään! – opinnäytetyön tilaaja

Toiminallisen opinnäytetyöni tilaajana toimii Eetteristä Itään! -mediakasvatushanke. Hankkeen hallinnoijana toimii Loma-Nurmes Oy. Loma-Nurmes Oy on yleishyödyllinen osakeyhtiö, jonka ensisijaisena tehtävänä on Hyvärilän matkailu- ja nuorisokeskuksen toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen. (Karjalainen 2012.) Eetteristä itään! -hanke on kaksiosainen ja toiminnallisen opinnäytetyöni tein hankkeen ensimmäiselle vaiheelle. Tästä suunnitteluvaiheesta vastaa hankkeeseen palkattu hankesuunnittelija Henna Middeke, joka toimi työelämäohjaajanani. Hankesuunnitelman mukaan suunnitteluvaiheen avulla luodaan tarvittavat yhteistyöverkostot, toimintasuunnitelmat, resurssit sekä osaaminen neljän hankkeessa mukana olevan valtakunnallisen nuorisokeskuksen välille, jotta he pystyvät suunnitteluvaiheen jälkeen toteuttamaan yhteistä mediakasvatustyötä. Suunnitteluvaiheen jälkeen on tarkoitus aloittaa vuonna 2014 varsinainen Eetteristä Itään! –mediapalvelujen yhteistuotanto. Hankkeen mediabussin ja muiden mediapalvelujen avulla nuoret voivat tuottaa itse radio-, netti- ja elokuvatuotantoja. Tuotannot tulevat olemaan osa keskusten leirikouluissa, pajoissa ja nuorisotyössä toteutettavaa mediakasvatusta. Tärkeä osa hanketta on myös keskusten ja niiden yhteistyöverkostojen jo valmiin mediakasvatuskäytäntöjen ja –osaamisen jakaminen

ja toisiltaan vertaisoppiminen. (Karjalainen 2012.) Suunnitteluhankkeen tarkoituksena on selvittää keskuksien valmiuksia ja mahdollisuuksia toteuttaa mediakasvatusta Eetteristä itään! –hankkeen palveluja hyödyntäen. Suunnitteluvaiheessa erityisen tärkeää on rakentaa verkostoa ja aktivoida, osallistaa ja sitouttaa toimijat mukaan hankkeeseen. Avainasemassa ovat mahdollisuuksien ideoiminen ja tarpeiden kartoittaminen. (Kuhanen 2013.)

Eetteristä Itään!- hanketta rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen taustalla vaikuttavat Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2012-2015 lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman lasten ja nuorten osallisuutta kehittävät strategiset tavoitteet 1-3. Ensimmäinen strateginen tavoite on lasten ja nuorten kasvattaminen aktiiviksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 11.) Tämä tavoite pitää sisällään toimenpiteet tietoyhteiskuntaosallisuuden ja mediataitojen sekä demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatuksen lisäämisestä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttöä pyritään lisäämään ja niin opettajien kuin oppilaiden tietoteknistä osaamista kehitetään. Kuntia tuetaan valtakunnallisesti perustamaan nuorten mediakeskuksia ja erilaisia mediakasvatukseen liittyviä hankkeita rahoitetaan. (mt., 16-18.) Eetteristä itään! –mediakasvatushanke pyrkii edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta luomalla ja esittelemällä heille väyliä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja mahdollisuuksia saada oma äänensä kuuluviin. Yhteistyötä tullaan tekemään niin paikallisten koulujen, nuorisotalojen toimijoiden kuin media-alan osaajien kanssa. Koulutusta ja osaamista mediasta ja sen käytöstä tullaan tarjoamaan niin nuorille kuin kasvattajille.

Eetteristä itään! –mediakasvatushankkeen suunnitteluvaiheen yhtenä pyrkimyksenä ja tavoitteena on luoda alueellisia yhteistyöverkostoja hankkeen nuorisokeskusten tueksi. Selvityksen mukaan keskuksien näkevät tärkeinä yhteistyökumppaneina muun muassa koulut, nuorisotoimet ja muut alueelliset nuorisotalojen toimijat. Laajan yhteistyöverkoston avulla hanke pystytään tavoittamaan mahdollisimman laaja kohderyhmä ja ryhmät, joita hanke parhaiten palvelee ja joilla tarve toiminnalle on suuri. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toiseen strategiseen tavoitteeseen sisältyy pyrkimys siitä, että lapset ja nuoret voivat osallistua tasavertaisesti kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintaan. (mt., 19.) Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii tämän strategisen tavoitteen saavuttamiseen tukemalla

alueellisten nuorisoalan toimijoiden, kuten kunnallisen nuorisotyön, koulujen ja järjestöjen verkostoitumista. Tämä takaa harrastusmahdollisuuksien tarjoamisen erilaisissa elämäntilanteissa oleville lapsille ja nuorille. (mt., 21.)

Suomen valtakunnalliset nuorisokeskukset toteuttavat sosiaalisen vahvistamisen palveluita kuten työpajatoimintaa ja Nuotta-valmennusta, jotka tukevat nuorten arjenhallinnan ja elämäntaitojen kehittymistä. Nuorten arki- ja työelämävalmiuksia parantamalla nuorisokeskukset tähtäävät muun muassa nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011a.) Tämä nuorisokeskusten toiminnan tavoite liittyy Eetteristä itään! –hankkeen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman kolmanteen strategiseen tavoitteeseen. Tavoite pyrkii nuorten työllistymisen ja työllisyysasteen parantamiseen tukemalla muun muassa etsivää työtä ja työpajatoimintaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 23). Hankeessa mukana oleville nuorisokeskuksille toteuttamissani haastatteluissa nousikin useaan otteeseen esille työntekijöiden toive nuorten osallistamista mukaan hankkeen toimijoiksi. Nuorille tarjottavien koulutusten kautta voidaan mahdollisesti tulevaisuudessa nuoria hyödyntää hankkeessa asiantuntijoina ja mahdollisesti myös edistää nuorten työllistymistä.

2.2 Valtakunnalliset nuorisokeskukset

Eetteristä itään! –hankkeessa ovat mukana Nurmeksessa sijaitsevan Hyvärilän matkailu- ja nuorisokeskuksen lisäksi Metsäkartanon nuoriso- ja matkailukeskus Rautavaaralla, Nuorisokeskus Oivanki Kuusamossa sekä nuoriso- ja luontomatkailukeskus Vasatokka Inarissa. Suomen valtakunnalliset nuorisokeskukset tuottavat ohjaus-, majoitus- ja ateriapalveluita sekä tapahtumia ja tilaisuuksia yksin tai yhdessä yhteistyökumppaniensa kanssa (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011b). Palvelut ovat ensisijaisesti suunnattu lapsille ja nuorille. Keskuksista säädetään nuorisolaissa ja -asetuksessa ja keskusten toimintaa valvoo ja rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Toimintaa ohjaavina arvoina ovat nuorisolain pohjalta yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, terveet elämäntavat, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (mt.) Ensimmäiset valtakunnalliset nuorisokeskukset perustettiin Suomeen vuonna

1982. Tänä päivänä 10 eri nuorisokeskusta palvelee eri puolilla Suomea. Suurin osa keskuksista on kuntien ja kuntaenemmistöisten yhteisöjen omistamia, mutta muutama keskus toimii yhdistys- tai säätiömuotoisesti. (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011b.)

Nuorisolain (72/2006) tavoitteina on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisokeskukset toteuttavat näitä nuorisolain tavoitteita järjestämällä monipuolista toimintaa nuorille sekä kasvatusalan ammatilaisille. Keskukset järjestävät ja toteuttavat muun muassa leirikouluja, työpajoja, erilaisia leirejä, kansainvälistä- sekä etsivää nuorisotyötä. Nuorisokeskusten kansainvälistä nuorisotyötä toteutetaan muun muassa kansainvälisten nuorisoleirien, nuorisotapaamisten ja -tapahtumien, vapaaehtoistyön sekä kansainvälisten työleirien kautta. Yhdeksässä nuorisokeskuksessa toteutetaan sosiaalista nuorisotyötä sekä järjestetään Nuotta-valmennusta. Nuotta on tarkoitettu 13-28-vuotiaille nuorille, jotka ovat ajautumassa tai ovat jo ajautuneet koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Valmennukseen ohjataan usein etsivän nuorisotyön, työpajatoiminnan, koulun tai viranomaisten kautta ja sen päämääränä on tukea ja edistää nuoren arjenhallintataitoja. (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011a.) Nuotta-toimintaa toteutetaan kaikissa Eetteristä itään! –hankkeessa mukana olevissa nuorisokeskuksissa.

Valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteistyöorganisaationa toimii Suomen nuorisokeskukset ry (SNK ry). Keskusten valtuuttaman SNK ry:n päätavoitteena on nuorisokeskusten toimintaedellytysten kehittäminen. SNK ry tekee sidosryhmätyötä nuorisotoiminnan ja kasvatusalan toimijoiden ja rahoittajien kanssa sekä tiedottaa nuorisoalan kehityksestä ja kehittämistarpeista. (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011c.)

3 YHTEISTOIMINNALLISEN MEDIAKASVATUSHANKKEEN LÄHTÖKOHTIA

3.1 Yhteistoiminnalliset hankkeet

Yhteistoimintaa käsitellään lukuisissa teoksissa oppimisen muotona ja ryhmätyön menetelmänä (ks. Sahlberg & Sharan 2001; Saloviita 2006). Tässä opinnäytetyössä yhteistoiminnalla ei kuitenkaan käsitellä yhteistoimintaa oppimisen muotona vaan yhteistoimintaa itsenäisenä toimintana ja omana käsitteenään. Lähempänä tätä näkökulmaa on yhteistoiminnan käsitettä käytetty työelämän kentällä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työpaikkatasolla yhteistoiminnan tavoitteena on yrityksen toiminnan ja työolosuhteiden kehittäminen ja työnantajan ja työntekijöiden sekä henkilöstön sisäisen yhteistoiminnan tehostaminen. Yhteistoiminnan toteutumista tukee yhteistoimintalaki, jossa keskeinen keino yhteistoiminnan saavuttamiseksi on työnantajan velvollisuus neuvotella työntekijöiden kanssa ennen päätöksentekoa niistä suunnitelmista, jotka voivat joko suorasti tai epäsuorasti vaikuttaa henkilöstön asemaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3.) Yhteistoiminta tarkoittaa työyhteisössä siis johdon ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen ja avoimuuden kehittämistä. Yhteistoiminnan tavoitteena on lisätä työnantajien ja työntekijöiden välistä luottamusta ja lisätä tämän kautta työyhteisön yhteisöllisyyden ja yhdessä vaikuttamisen tunnetta.

Yhteistoiminnan työelämälähtöinen määritelmä on osa yhteistoiminnallisen hankkeen määritelmää. Hanke voidaan nähdä omana työyhteisönä, jossa yhteistoiminta kuvaa sen eri osapuolien välistä vuorovaikutusta ja luottamuksen edistämistä. Yhteistoiminnallisesta hankkeesta puhuttaessa se kuitenkin kuvaa enemmän hankkeen luonnetta ja sen toteuttamistapaa. Projektit, eli hankkeet voivat olla yhden organisaation sisäisiä hankkeita, tai niissä voi toimia monia eri hyödynsaajaryhmiä (Silfverberg 2007). Hanke voi olla useamman eri organisaation tai sidosryhmän yhteinen projekti. Eetteristä itään! –hankkeen muodostaa yhteistoiminnalliseksi hankkeeksi sen laaja valtakunnallinen neljän nuorisokeskuksen sekä näiden yhteistyökumppaneiden luoma verkosto. Jotta hankkeesta tulee juuri yhteistoiminnallinen hanke, ei riitä, että siinä on nimellisesti mukana useampia toimijoita, vaan toimijoiden on yhdessä osallistuttava hankkeen suunnitteluun ja

toteuttamiseen. Eetteristä itään! –hankkeen tavoitteena on luoda neljän nuorisokeskuksen välille toimiva ja pysyvä yhteistyöverkosto, jossa jokainen keskus osallistuu hankkeen ideointiin ja suunnitteluun. Laitinen kuvaa hankkeen toimijoiden osallistamista suunnitteluvaiheeseen yhteisuunnittelun käsitteellä, jota ei tule sekoittaa osallistavaan suunnitteluun. Osallistavassa suunnittelussa puhutaan kohderyhmän osallistamisesta, kun taas yhteissuunnittelulla tarkoitetaan sidosryhmien osallistamista hankkeen suunnitteluun. Suunnittelupalavereissa yhteistyökumppanit ja sidosryhmät yhdessä hankkeen toteuttajaorganisaation kanssa kartoittavat hankkeeseen liittyviä tarpeita, ongelmia ja luovat ratkaisumalleja. (Laitinen 2002, 22.)

Yhteistoiminnallisissa hankkeissa toimivat yleiset verkoston toimintaan ja toiminnan onnistumiseen liittyvät lainalaisuudet. Verkoston tehokas toiminta edellyttää yhteisten visioiden ja tavoitteiden rakentamista ja tiedostamista sekä yhteistyön tukemista yhteisten strategioiden avulla (Heikkilä & Heikkilä 2001, 203). Näihin tavoitteisiin ja strategioihin tulee myös sitotutua, ja niiden saavuttamiseksi on jokaisen verkoston jäsenen annettava oma panoksensa. Verkostossa vallitseva avoin ja myönteinen ilmapiiri edistää toimijoiden kokemusta siitä, että tarvittavat tiedot ovat saatavilla, palautteet otetaan huomioon ja epäkohtia pyritään korjaamaan (Alajärvi, Herno, Koskinen & Yrittäho 2004, 58). Verkoston avoimuus ja toimijoiden kokemukset omasta vaikuttamisesta edistävät yhteistoiminnallisuuden toteutumista ja näin tehostavat hankkeen toimintaa. Yhteistoiminnallisissa hankkeissa on monia vahvuuksia ja voimavaroja, mutta niistä löytyy myös haasteensa. Yhteistyöhankkeissa haasteita toiminnalle tuottaa usein yhteisen ajan löytäminen (Yli-Kauhaluoma 2006, 28). Yhteisen ajan löytäminen voi usein olla haastavaa fyysisten sijaintien ja työnkuvien ja toimintojen eroavaisuuksien vuoksi. Tämän eteen ollaan kuitenkin valmiita tekemään töitä, sillä usean eri osaajan hankkeessa mukana olemisella on etunsa. Hankkeen toimijoiden asiantuntemus täydentää omaa tietämystä, jolloin itsellä jää enemmän aikaa keskittyä omaan osaamisalueeseen (mt., 28). Ammatillisista eroavaisuuksista johtuen yhteistoiminnallisen hankkeen toimijat saattavat omata hyvin erilaiset arvo- ja näkemysmaailmat tai käsitykset toimivista toimintatavoista. Juuri näiden mahdollisten haasteiden vuoksi aikaisemmin mainitut suunnitteluun osallistaminen ja yhdessä toimiminen ovat merkittäviä juuri yhteistoiminnallisen hankkeen toteuttamisessa.

Hanke on kertaluontoinen toiminnallinen kokonaisuus, jonka tarkoitus on aloittaa jokin uusi toiminta tai luoda yhteisöille uusia palveluita ja toimintamalleja. Pyrkimyksenä on, että hanke tekee itse itsensä tarpeettomaksi. Hankeella pyritään takaamaan sen aikana synnytettyjen toimintojen jatkuminen myös hankkeen päätyttyä. Laitisen mukaan hankkeeseen osallistuvien ihmisten toivotaan hankkeen aikana oppivan sellaisia osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja, joita he voivat hyödyntää hankkeen päätyttyäkin. Usein hankkeen toimijoiden osallistamisen toivotaan johtavan kohderymien itsenäiseen tilanteen ja resurssien analysointiin. (Laitinen 2002, 12.) Yhteistoiminnallisissa hankkeissa korostuu verkostoyhteistyö ja monen toimijan erityisosaamisen hyödyntäminen. Näiden hankkeiden voimavarana toimii monen osaajan ammattitaidon yhdistäminen, joka vahvistaa uusien toimintamenetelmien ja käytäntöjen kehittämistä. Yhteistoiminnallisten vahvuutena on myös se, että tämä hankkeen aikana luotu monipuolinen yhteistyöverkosto luo työvälineitä, joita toimijat voivat käyttää myös hankkeen päätyttyä.

Monialaisen yhteistyön tarve on lisääntynyt kunta- ja palvelurakenteiden uudistumisen, ehkäisevän työn ja ohjelmallisen kehittämisen kasvun myötä (Määttä & Tasanko 2012, 24). Monialaisen yhteistyön tarpeen lisääntyessä myös yhteistoiminnallisten hankkeiden kysyntä ja tarve on kasvanut. Silfverberg kuvaa projekteja yhdeksi työkentän perusmuodoksi. Suomessa 70-luvulta lähtien erilaiset projektit ovat edistäneet yritysten tuotekehitystä, julkisia palveluita, kehittäneet koulutusta ja tutkimusta sekä luoneet ja testanneet uusia toimintamalleja. (Silfverberg 2007, 13-15.) Tänä vuonna kansalaisjärjestöjen hakemuksista lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon jaettaviin avustuksiin etusijalle on laitettu yhteiset hankkeet (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013a). Hankkeisiin myönnettävillä avustuksilla pyritään siis edistämään ja suosimaan yhteistyössä toteutettuja hankkeita. Avustuksilla pyritään edistämään moniammatillista toimintaa ja monialaista yhteistyötä. Nämä aikaisemmin mainitsemani avustukset jaetaan myös nimenomaan valtakunnallisiin hankkeisiin (mt.), joka entisestään korostaa yhteistoiminnan ja verkostotyön roolia ja merkitystä tänä päivänä.

3.2 Nuoret ja media

Herkmanin (2007, 39) sanoin ”mediakulttuuri on nykynuorten minuuksien ytimessä”. Hänen mukaansa mediavälitteinen populaarikulttuuri vetoaa tunne- ja kokemusperäiseen oppimiseen, ja tämän takia peittoaa usein koulun kasvatusvaikutuksen. Nykymaailmassa media ja populaarikulttuuri ovat niin suuri osa lasten ja nuorten arkea, että niiden roolit kasvattajina ovat väistämättömät. Media vetoaa lasten ja nuorten tunteisiin ja kokemusmaailmaan käsittelemällä heille ajankohtaisia ja heitä kiinnostavia aiheita. Median kautta heijastetaan erilaisia identiteettikäsityksiä esimerkiksi seksuaalisuudesta, sukupuolesta, kansallisuudesta ja rodusta. (Herkman 2007, 39.) Media toimii niin sanottuna informaalin kasvatuksen kenttänä. Kasvattamista tapahtuu median kautta valvomattomana, eikä kasvattajan roolissa toimi tällöin ammattikasvattajat, vaan median värittämät, ihannoimat ja korostamat uutiset, viihdeohjelmat ja mediapersoonat. Media ja sen välineet voivat toimia innostavana ja osallistavana osana lasten ja varsinkin nuorten kasvatusta, kunhan vain niitä osataan hyödyntää. Tämä edellyttää ymmärrystä nuorten suhteesta mediaan, sen roolista heidän elämässään ja sen käyttötavoista. Tällaisen tiedon kartoittaminen tulisi olla Eetteristä itään! kaltaisten hankkeiden toiminnan suunnittelun ja aloittamisen lähtökohtana ja perustana.

Digitaalinen media on muuttanut median käyttäjän rooli passiivisesta seuraajasta aktiiviseksi, vuorovaikutteiseksi viestijäksi. Tämän takia se muokkaa yhä enemmän lasten ja nuorten identiteettiä, maailmankuvaa ja elämäntyyliä. (Mustonen 2005, 138.) Media ei enää toimi vain tiedon välittämisen kanavana, vaan siitä on tullut yhä merkittävämpi yhteiskunnallinen vaikuttaja. Media myös muokkaa ihmisten arkea, ajatusmaailmaa sekä sosiaalista ja kulttuurista todellisuutta. (Nyyssölä 2008, 8.) Nuoret käsittelevät itseään ja omaa rooliaan yhteiskunnassa median kautta. He oppivat yhteiskunnan normeja ja yhteiskunnassa vallitsevia arvokäsityksiä mediasta. Myös Sintonen (2008) tukee näkemystä, jonka mukaan nuori hahmottaa itseään ja ympäröivää maailmaa vahvasti median kautta. Nyyssölän mukaan voidaan puhua mediakulttuurista, joka lasten ja nuorten maailmassa muodostaa tärkeän arjen oppimisympäristön. Tietojen ja taitojen oppiminen median kautta muodostuu medialähtöiseksi oppimiseksi. Tällöin tulee huomioida, että emme puhu mediakasvatuksesta vaan nimenomaan medialähtöisestä oppimisestä. (Nyyssölä

2008, 8.)

Olennainen osa median sisältöä on kaupallisuudessa ja markkinoinnissa. Kiristynyt kilpailu on tehnyt lapsista ja nuorista entistä kiinnostavampia kuluttajaryhmiä (Sintonen 2008, 135). Mainoksia tehdään yhä enemmän niin, että ne vetoavat nuoriin. Nuorilla ei välttämättä ole hyvää sensuuria siihen, mikä mainonnassa on totta ja mikä ei. Nuorten medialukutaito ei välttämättä ole vaadittavalla tasolla siihen, että mainoksia pystyttäisiin tarkastelemaan kriittisesti. Lapset ja nuoret nousevat valtamediassa esiin pääosin kielteisessä sävyssä tai heille on kohdistettu omat ohjelmapaikat ja -palstat. Lapset ja nuoret eivät siis pysty toimimaan valtamediassa muiden kanssa tasavertaisina tiedon luojina ja omien kokemusten jakajina. (Kupiainen & Sintonen 2009, 164.) Tältä osin on siis lapsilta ja nuorilta evätty aktiivisena kansalaisena toimiminen valtamedian kentällä. Internetissä he saavat kuitenkin toimia vapaammin ja aktiivisemmin (mt., 164). Internetissä on paljon nuorille kohdennettuja sivustoja, joihin on luotu heille mielekästä sisältöä. Nuoret ova myös aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä. Internet on luonut myös nuorille uusia sosiaalisen kanssakäymisen muotoja. Internetin kautta ihmisiä on helppo lähestyä, ja nuori voi löytää muita samanhenkisiä nuoria esimerkiksi harrastuksiin liittyvistä yhteisöistä.

Verkossa toimiminen on luonut nuorille uusia kanavia ystävyysuhteiden luomiseen ja erilaisiin ryhmiin liittymiseen. Kuitenkin erityisesti median suurkäyttö on riski sosiaalisten taitojen normaalille kehitymiselle viedessään suuren ajan aidosta vuorovaikutuksesta. Mustonen korostaa juuri elävän elämän sosiaalisten tilanteiden kautta syntyvän tärkeimmät sosiaaliset tukiverkot ja ongelmanratkaisutavat. Ihmissuhteissaan pettyneille ja sosiaalisilta taidoiltaan heikolle nuorelle tietokoneen käyttö kehittyy kanavaksi paeta todellisuutta, ja virtuaalisesta vuorovaikutuksesta syntyy palkitsevampaa kuin arkielämän suhteista. Tällöin saattavat ongelmat kasaantua kehäksi, jolloin heikosti sosiaalisissa tilanteissa pärjäävä nuori ajautuu yhä enemmän virtuaalimaailmaan. (Mustonen 2005, 138-139.) Riskiryhmänä toimivat Mustosen mukaan myös aggressiiviset nuoret, jolloin median ja pelien väkivalta vahvistaa omaa aggressiivisuutta. Ennestään aggressiiviset lapset pitävät väkivaltaviihteestä, josta he omaksuvat lisää väkivaltaa hyväksyviä ajatuksia. Näitä ongelmia voidaan ehkäistä ja jo syntyneitä kehiä katkaista kannustamalla nuorta

ystävien ja muiden harrastusten pariin, etsimällä monipuolisempia mediasisältöjä ja käyttötapoja sekä opettamalla kohtuullisuutta median käytössä. (mt., 139.) Median oikeaoppisen käytön ja mediakriittisyyden opettaminen nuorille kehittävät heidän omia arjenhallintaa ja arjessaselviytymisen taitoja.

Lapset ja nuoret käyttävät mediaa hyvin aktiivisesti ja hallitsevatkin medialaitteet ja mediasisällöt usein vanhempiaan paremmin. Näin he voivat vuorostaan opettaa vanhemilleen mediatietoja ja -taitoja. (Korhonen 2006, 60.) Nuorten saamat onnistumisen kokemukset ja kokemus omasta osaamisesta ovat nuorelle tärkeitä oman identiteetin rakentamisen välineitä. Sintonen toteaa mediakulttuurin vaikutuksen nuoreen ja oman identiteetin rakentumiseen olevan parhaimmillaan positiivista ja tukevan nuoren kasvuprosessia. (Sintonen 2008, 134.) Media on selvästi aihealue, josta lapset ja nuoret yhä enemmän innostuvat ja minkä parissa he mielellään viettävät aikaa. Tällaisten aiheiden ja välineiden hyödyntäminen kasvatuksessa voisi innostaa nuoria oppimaan ja osallistumaan. Opetus ja kulttuuriministeriö tukee pyrkimystä siitä, että nuorille tarjottavan toiminnan tulisi olla sellaista, että se kiinnostaa lapsia ja nuoria ja koetaan sosiaalisesti ja kulttuurisesti sopivaksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 19).

3.3 Osallistava mediakasvatus

Teknologian yleistymisen ja nopean kehittymisen ja sen kautta median ja mediavälineiden suosion nousun myötä myös keskustelu mediasta ja sen vaikutuksesta on lisääntynyt. Media nähdään sekä vaarallisena ja huonoille vaikutuksille altistavana että tärkeitä informaatiota ja sosialisatiota edistävänä kulttuurin osa-alueena. Median nousun myötä on myös keskustelu mediakasvatuksesta noussut pintaan. Tella & Kynäslahti (2005, 85) toteavat, että yleisesti hyväksytyn määritelmän mukaan mediakasvatuksen tavoitteena on antaa yksilölle taito kriittisesti arvioida ja tuottaa erilaisia mediatekstejä, kun taas Nyyssölä (2008, 15) rajaa oman määrittelynsä median kriittiseen ymmärtämiseen, tulkitsemiseen ja tarkasteluun. Tätä opinnäytetyötä ja sen teoriaperustaa ohjaa Tella ja Kynäslahden määritelmä, joka sisältää näkemyksen median käyttäjästä luovana toimijana, joka myös itse osallistuu median sisällön tuottamiseen. Tämä näkökulma

valikoitui, koska se koetaan myös opinnäytetyön tilaajana toimivassa hankkeessa mediakasvatuksen määrittelynä. Käsittelen kuitenkin myös muita mediakasvatuksen määritelmiä ja näkökulmia, mutta kokonaisuudessaan teoriaperustani punainen lanka kulkee juuri osallistavassa mediakasvatuksessa.

Osallistavassa mediakasvatuksessa oppijalla on mahdollisuus luoda ja tuottaa tietoa oman henkilökohtaisen aistikokemuksensa, merkityksenantonsa ja mielikuvituksensa kautta. Tällöin se kasvattaa yksilön ymmärrystä itsestä ja globaalista ympäristöstä. (Sintonen 2008, 140.) Omien henkilökohtaisten kokemusten saaminen ja oman itsensä ja ympäristönsä käsittely omakohtaisen kokemisen kautta on varsinkin lapselle ja nuorelle hyvin tärkeää. Kupiainen ja Sintonen puhuvat teoksessaan mediakokemusten kautta saatavan osallisuuden puolesta. Koulussa mediakokemukset ja mediaprojektit tuovat koulutyöskentelyyn oppilaiden omia tottumuksiaan, työskentelytapojaan ja emootioitaan. (Kupiainen & Sintonen 2009, 165.) Työskentelytapojen ollessa oppijoille mieluisia, ovat he motivoituneempia ja osallistuvat mieluummin mukaan toimintaan. Mediakasvatuksessa osallistaminen voi tarkoittaa niin tuotosten, kuten valokuvien, videoiden, tai kirjoitusten itse tuottamista, kuin aktiivisena kritisoijana, keskustelijana ja omien näkemysten esille tuojana toimimista. Osallistavaa mediakasvatusta voidaan kuvata yhtenä taidekasvatuksen muotona. Kun kasvatuksessa kannustetaan osallistumiseen, nuoret saavat kokemuksia oman elämismaailmansa liittymisestä yhteiskunnalliskulttuuriseen todellisuuteen. Tällöin nuoret saavat valmiuksia soveltaa opittuaan omaan elämäänsä. (Sava 2007, 194.) Savan mukaan lapsen ja nuoren yksilöllisen ja jaetun osallistavan taidekasvatuskokemuksen päämääränä on kulttuurin kriittinen ymmärrys ja tämän ymmärryksen ohjaama aktiivinen toiminta. On tärkeää tarjota heille mahdollisuuksia kehittää omia taitojaan pukea sanoiksi ja kuviksi heille tärkeitä asioita. (mt., 195.) Kuten yhteisötaiteessakin, myös median tuottamisessa usein tärkeässä roolissa on yleisö ja katsojat. Oman luovan tuotoksen jakaminen muille ihmisille voi olla lapselle tai nuorelle hyvin tärkeä ja merkittävä kokemus. Selvitykseni aineistossa korostuu juuri tämä nuorten itse kokeminen ja itsensä näkyväksi tekeminen. Nuorten toivotaan saavan osallistua luovaan prosessiin, jossa he itse tekemällä ja kokeilemalla saavat toteuttaa itseään. Tärkeänä hankkeessa koetaan myös nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä heidän omien tuotosten ja mielipiteiden näkyväksi tekeminen.

Opetushallitus julkaisi vuonna 2011 osallistumista tukevan mediakasvatuksen toimintaohjelman nimeltään ”lapset ja nuoret mediaosallistujina”. Opetushallituksen mukaan osallistumista tukevalla mediakasvatuksella tulisi olla suuri rooli kasvatus- ja opetustyössä, sillä tunne osallisuudesta on lapsille ja nuorille erityisen merkittävä. Kouluympäristössä osallisuus perustuu lapsen ja nuoren oman äänen kuulemiselle, kunnoittamiselle ja huomioon ottamiselle koulun toimintakulttuurissa. (Opetushallitus 2011). Media luo lapsille ja nuorille otollisia itseilmaisun välineitä, kuten video, ääni ja kirjalliset julkaisut, joita käyttämällä he voivat saada äänensä kuuluville. Tänä päivänä suuressa roolissa yhteiskunnassa toimiva media on lähellä varsinkin lapsia ja nuoria. Suurin osa viihteestä löytyy mediasta. Sosiaalinen media on luonut uusia nuorille tärkeitä sosiaalisia ympäristöjä ja kommunikoinnin välineitä. Media yhdistää ja osallistaa, ja näitä median ominaisuuksia tulisikin opetushallituksen mukaan hyödyntää perinteisten oppimisympäristöjen rinnalla. Opetushallitus korostaa 2010-luvun mediakasvatuksen lisäävän osallistumista tukemalla oppilaiden mahdollisuuksia ilmaista itseään ja ymmärtää muiden näkemyksiä. (Opetushallitus 2011.)

Nuorten arjen median lukutaidon alueet; osallisuus, sosiaalisuus ja yhteistoiminnallisuus näkyvät myös koulussa (Opetushallitus 2011). Median käyttäminen välineenä opetuksessa ja kasvatuksessa tukee lasten ja nuorten oppimista juuri näiden lukutaidon alueiden kautta. Yhteistoiminnallisuus ja vuorovaikutuksellisuus ovat tärkeitä taitoja, joita tulisi yhä enemmän korostaa opetuksen ja kasvatuksen kentällä. Osallistaminen on tärkeä työväline näiden arjen taitojen harjoittelussa. Tietoa voidaan hakea kirjoista ja internetistä, mutta tieto voidaan hankkia myös kokemuksellisesti itse tekemällä (Herkman 2007, 47). Varsinkin median kohdalla omakohtaiset kokemukset mediasisällön luomisesta kasvattavat nuorten ymmärrystä median sisällöstä ja sen rakentumisesta, ja lisäävät tämän kautta myös kriittisyyttä sitä kohtaan.

3.4 Mediakasvatuksen toimijoita

Suomessa mediakasvatusta toteutetaan niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti

aktiivisesti monen eri tahon toimesta. Mediakasvatuksen alueella toimii muun muassa valtio, aluehallinto, kuntia, mediatoimialan yrityksiä, kansalaisjärjestöjä, yliopistoja ja korkeakouluja sekä alueellisia keskuksia ja järjestöjä. Mediakasvatuksen kentälle koulutetaan koko ajan uusia osaajia ja tiedotus- ja oppimateriaalia tuotetaan paljon. Käytännön kasvatustyötä lasten ja nuorten kanssa tekevät paikallisen tason työntekijät muun muassa kouluissa, kerhoissa, nuorisotaloilla, lasten ja nuorten kulttuurikeskuksissa ja kirjastoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan suomalaisen mediakasvatuksen vahvuutena on juuri tämä monipuolinen mediakasvatuksen toteuttajien toimijakenttä. Mediakasvatuksen toimijat ovat aktiivisia verkostoitujia ja mediakasvattajat ja tutkivat tekevät aktiivista yhteistyötä. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013b, 21.)

Mediakasvatusala rakentuu lukuisista eri toimijoista, joilla kaikilla on oma roolinsa ja tapansa edistää ja toteuttaa mediakasvatusta (mt., 21). Yhä enemmän koulun kasvatusvelvollisuuden rinnalla korostuu kolmannen sektorin ja erilaisten erillisten projektien ja hankkeiden merkitys kasvattajina. Mediakasvatushankkeita on toteutettu Suomessa useita. Yksi esimerkikki on Yleisradion mediakasvatusprojekti Mediabussi joka aloitti toimintansa vuonna 2006. Mediabussin pystyy tilaamaan kouluille vierailulle. Mediabussin avulla koululaiset ja opettajat harjoittavat mediataitoja ja itsensä ilmaisua mediavälineiden avulla. Tuotoksena vierailusta syntyy pienryhmissä tehdyt lyhyet videot. (Yleisradio 2013.) Saimaan mediakeskuksen koordinoima Metakka -hanke puolestaan keskittyy koulun ja sen ympäristön kehittämiseen ja tutkimiseen uutisten toteuttamisen keinoin (Saimaan mediakeskus 2013).

Mediakasvatusta toteutetaan ja edistetään myös järjestö ja yhdistys tasolla. Valtakunnalliset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Pelastakaa Lapset ry toteuttavat lapsille, lapsiperheille ja lasten kanssa työskenteleville suunnattua mediakasvatusta. Pelastakaa Lapset ry:n mediakasvatustyössä korostuvat lasten itsensä tuottama mediakulttuuri ja panostus siinä tarvittavien mediataitojen edistämiseen, lapsen äänen kuuleminen ja osallisuus. He pyrkivät muun muassa vahvistamaan aikuisten ymmärrystä ja taitoja lasten mediakokemuksista. (Pelastakaa Lapset ry 2013.) Mannerheimin Lastensuojeluliitto puolestaan tarjoaa kasvattajille tietoa, koulutuksia ja aineistoja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto ylläpitää nuorille

kohdennettua Nuorten nettiä, joka sisältää nuorille kohdistettua informaatiota niin ihmissuhteisiin, kiusaamiseen, päihteisiin kuin median käyttöön liittyen. Lisäksi Nuorten netissä järjestetään chatteja sekä nettikirjepalvelua. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013.) Suomessa toimii myös pelkkään mediakasvatukseen erikoistuneita yhdistyksiä. Metka ry on järjestö, joka edistää lasten ja nuorten mediakasvatusta elokuvan ja muun liikkuvan kuvan osalta. Järjestö pyrkii nostamaan esiin lasten itse toteuttamaa lastenkulttuuria ja lasten omaa median tuottamista. (Metka ry 2013.) Mediakasvatusseura ry puolestaan keskittyy mediakasvatuksen tutkimuksen ja käytäntöjen edistämiseen. Mediakasvatusseura saa rahoituksensa Opetus- ja kulttuuriministeriön apurahoista sekä jäsenmaksuista. (Mediakasvatusseura ry 2013.)

Viime vuosina mediakasvatuksen toimijakenttä on kasvanut ja esimerkiksi nuorisotyö on noussut mediakasvatuksen keskeiseksi toimijaksi. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013b, 21). Turussa toimivassa nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa tarjotaan nuorille mahdollisuuksia oppia mediataitoja. Talolla järjestetään muun muassa kursseja editointiin, animaatioon, lyhytelokuvaan ja sarjakuvan tekoon liittyen. Myös koululaisryhmien on mahdollista osallistua mediapajan toimintoihin. (Vimma 2006-2007.) Mediakasvatusta toteutetaan myös osissa valtakunnallisista nuorisokeskuksista. Esimerkiksi luonto-, liikunta- ja nuorisomatkailukeskus Piispala tarjoaa leirikouluryhmille juttupaja toimintaa, jossa lapset ja nuoret voivat tutustua tiedotusvälineiden maailmaan ja pääsevät kirjoittamaan oman kolumnin tai yleisönosastokirjoituksen (Luonto-, liikunta- ja nuorisomatkailukeskus Piispala 2011). Kokkolan nuorisokeskus Villa Elbassa ala- ja yläkouluikäiset voivat tutustua animaation tekoon tai osallistua lehityöpajaan (Nuorisokeskus Villa Elba 2013). Tarjotakseen mediakasvatuksellista toimintaa, jolle on kysyntää, tulee ymmärtää, mitä mediakasvatuksen saralla jo toteutetaan. Eetteristä itään! –hanke tulee toteuttamaan mediakasvatustyötä, jollaista ei Suomessa vielä toteuteta. Jotain yhtäläisyyksiä jo toteutettavaan toimintaan on. Hanke kuitenkin tarjoaa kokonaisvaltaista mediakasvatus työtä siinä mukana oleville nuorisokeskuksille. Eetteristä itään! pyrkii luomaan uusia, alueellisesti merkittäviä yhteistyöverkostoja toteuttaakseen laaja-alaista mediakasvatustyötä, joka tavoittaa monet eri kohderyhmät.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi pitää sisällään tuotteen luomisen, tietoperustan kokoamisen ja prosessin kuvauksen ja arvioinnin. Vilkan ja Airaksisen mukaan hyvä opinnäytetyö sopii aihealueeltaan koulutusohjelman opintojen sisältöihin ja on työelämälähtöinen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Toiminnallisena opinnäytetyönä tuotin hankkeelle siinä mukana olevia nuorisokeskuksia koskevan kirjallisen lähtötilaselvityksen. Selvitys kartoittaa hankkeen suunnitteluvaiheessa hankkeeseen osallistuvien keskusten valmiuksia ja lähtötilaa hankkeen suhteen. Tuotoksen toteutustavaksi muodostui kirjallinen selvitys sen käytännöllisyyden ja hyödynnettävyyden vuoksi.

Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyöprosessini sekä kuvaan toiminnallisen opinnäyte työni tuotoksen. Esittelen selvityksen tehtävän ja tarkoituksen, kuvailen käyttämäni aineistonkeruu- ja analysointimenetelmät, perustelen tuotoksen merkittävyyden sekä arvioin tuotoksen onnistumista sekä opinnäytetyöprosessiani.

4.1 Tuotoksen tehtävä ja tarkoitus

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena oli koota selvitys, joka palvelee tilaajaa monipuolisesti ja käytännön tasolla. Pyrin tavoittamaan mahdollisimman monen sidosryhmän edustajia ja toimimaan heidän kanssaan ammatillisesti, sillä toimin vierailujeni aikana hankkeen edustajana. Tavoitteena oli tuottaa kattava selvitys keskusten ja heidän yhteistyökumppaniensa lähtötilasta. Tarkoituksena oli nostaa esille kaikki mahdolliset ajatukset, ja ideoida vapaasti tulevaan hankkeeseen liittyviä toteutusmahdollisuuksia. Pyrkimyksenä oli koota selvitys, joka kuvaa realistisesti ja totuudenmukaisesti nuorisokeskusten toimijoiden valmiuksia, toiveita ja tarpeita hankkeen suhteen. Lisäksi nostin esille huolenaiheita ja epäilyksiä hankkeen suhteen. Selvitin, mitkä ovat kunkin keskuksen lähtökohdat välineistön ja osaamisen suhteen. Selvitys sisältää keskuskohtaisten lähtötilanteiden lisäksi kartoituksen

keskusten potentiaalisista yhteistyökumppaneista ja toimintaympäristöistä.

Opinnäytetyöni tilaajana toimi suunnitteluhanke, jonka pohjalta haetaan rahoitusta itse varsinaiselle kahden vuoden hankkeelle. Selvityksen pohjalta suunnitteluhankkeessa pystytään realistisemmin arvioimaan käytettävissä olevia ja tarvittavia resursseja ja asettamaan varsinaiselle hankkeelle realistiset tavoitteet. Suunnitteluvaiheen ongelmia saattavat olla muun muassa liian yleisten tai epärealististen tavoitteiden asettaminen, ylioptimistiset aikataulut tai puutteellinen tieto käytettävissä olevista resursseista (Silfverberg 2007, 28-29). Tuotokseni pyrkii juuri näiden projektisuunnittelun kompastuskivien poistamiseen. Silfverbergin mukaan on tärkeää jo hankkeen alkuvaiheessa sitouttaa ja osallistaa oleelliset sidosryhmät ja yhteistyökumppanit mukaan hankkeeseen. Sidosryhmien osallistaminen varmistaa myös sen, että hanke perustuu toimijoiden tarpeisiin ja valintoihin. (mt., 29.) Kehittämisen kohteena vierailujeni aikana oli myös toimijoiden yhteistyön ja yhteistoiminnan edistäminen. Vierailujen avulla pyrin osallistamaan ja innostamaan toimijoita mukaan hankkeen aktiiviseen suunnitteluun.

Vierailujeni tavoitteena oli edistää hankkeen aloittamista selkeyttämällä nuorisokeskusten lähtökohdat mediakasvatuksen ja hankkeeseen osallistumisen valmiuksien tasolta. Haastattelujen sisällöstä ja keskusvierailujeni aikana keräämästä tiedosta koostin kirjallisen selvityksen. Selvitykseen kokosin sekä keskuskohtaiset toiveet ja tarpeet, että nostin esille yksittäisiä monesti toistuvia tarpeita ja toiveita. Tarkoituksena oli toteuttaa kirjallinen kokonaisuus, joka kuvaa selkeästi hankkeen lähtötilaa ja toimii tukena hankkeen jatkorahoituksen hakemiselle ja varsinaisen hankkeen aloittamiselle. Selvitys sisältää keskuskohtaisia toiveita, tarpeita, valmiuksia ja odotuksia hankkeen suhteen.

4.2 Aineistonkeruumenetelmät

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen aineistonkeruun suoritin vierailemalla hankkeessa mukana olevassa neljässä nuorisokeskuksessa. Vierailujeni aikana haastattelin keskusten työntekijöitä sekä muita keskusten määrittelemien hankkeen yhteistyökumppaneiden edustajia. Aineistonkeruumenetelmänä käytin

teemahaastattelua jonka toteutin pääasiassa ryhmähaastatteluina. Lisäksi tein muutaman yksilöhaastattelun niiden henkilöiden kanssa, jotka eivät päässeet ryhmähaastattelutilanteeseen. Työntekijöille, jotka eivät olleet keskuksessa paikalla vierailujeni aikana, lähetin kyselyn sähköpostitse.

Heti opinnäytetyö prosessin alussa meillä oli työn tilaajan kanssa yhteinen näkemys siitä, että aineistonkeruun tulisi tapahtua henkilökohtaisin vierailuin ja haastatteluin. Menetelmäksi valikoitui haastattelu sen vuorovaikutuksellisuuden ja välittömyyden vuoksi. Kasvotusten toimijoiden tapaaminen tuki opinnäytetyöni aktivoinnin ja innostamisen tavoitteen saavuttamista. Haastattelut toteutin pääasiassa ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelun tavoitteena on herättää keskustelua ryhmässä haastattelijan haluamasta aiheesta tai teemoista. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää joko yksilöhaastattelun sijasta tai yksilöhaastattelun ohella. (Silfverberg 2007, 94.) Ryhmähaastattelu tuki vapaata keskustelua ja aktiivista ideointia. Ryhmähaastatteluissa ideoita syntyikin paljon ja yksilöiden ideat ja pohdinnat tukivat toisiaan. Tilaajan ja hankkeen kannalta ei ollut tarkoituksenmukaista nostaa esille yksittäisten henkilöiden näkemyksiä tai osaamisen tasoa. Selvitys onkin rakennettu aina keskuskohtaisesti. Yksittäisten työntekijöiden osaamista tai toiveita ei käsitellä, vaan tarkoituksena on kartoittaa aina yhden keskuksen lähtötilaa, toiveita ja tarpeita. Tämän vuoksi ei ollut tarvetta toteuttaa haastatteluja yksilöhaastatteluin. Ryhmähaastattelun avulla pohdintoihin sai juuri keskuksen yhteisen näkökulman ja kartoitettua koko keskuksen tarpeita.

Toteuttamani ryhmähaastattelut pitivät sisällään sekä puolistrukturoidun että teemahaastattelun piirteitä. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijalla on kysymykset valmiina, mutta vastausvaihtoehdot ovat avoimia. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ovat etukäteen määriteltä ja haastattelijalla on käytössään tukilista käsiteltävistä asioista, mutta ei valmiita kysymyksiä. Teemahaastattelu on muodoltaan avoin, jolloin vastaaja pääsee halutessaan puhumaan hyvinkin vapaamuotoisesti. (mt., 85-86.) Tavoitteena oli saada vastaukset tiettyihin ennalta määrättyihin kysymyksiin, mutta antaa tilaa haastateltavien kaikille esiintuleville ajatuksille ja ideoille. Pyrin haastatteluissani teemahaastattelun tyyppiseen avoimuuteen, mutta loin pohjan kohdennettujen kysymysten avulla. Pyrkimyksenä oli avoimen ja rennon keskustelunomaisen haastattelutilanteen luominen.

Haastateltavien suhteen tavoitteena oli, että mahdollisimman moni, joka millään tavalla on mukana hankkeessa pääsisi mukaan ryhmähaastatteluun.

4.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessini lähti liikkeelle tilaajan tapaamisella ja yhteisellä opinnäytetyön aiheen ideoinnilla syyskuussa 2013. Keskustelimme hankkeen tilasta ja tarpeista, ja kartoitimme mahdollisia opinnäytetyön aiheita. Tuotokseksi hahmottui lähtötilaselvitys hankkeen tarpeiden ja tämän hetkisen tilanteen pohjalta. Tähän vaikutti myös oma kiinnostukseni juuri toiminnallisen opinnäytetyön tuottamiseen. Aloittaessani opinnäytetyöprosessia hanke oli toiminut vasta yhden kuukauden. Oli siis hankkeen tilan kannalta tärkeää ja merkittävää kartoittaa hankkeen toimijoiden lähtötasoa ja panostaa toimijoiden osallistamiseen ja innostamiseen. Hankkeen aloituspalaveri oli tarkoitus pitää lokakuun alussa ja tilaajan toive oli, että vierailisin keskuksissa ennen aloituspalaveria. Näin ollen aineistonkeruu ajoittui syyskuulle ja lokakuun alkuun. Keskusvierailuni palvelivat sekä toimijoita että tilaajaa. Tilaaja saisi selvityksen lisäksi tärkeää tietoa, jonka pohjalta hän pystyisi käsittelemään aloituspalaverissa toimijoiden kannalta ajankohtaisia ja olennaisia asioita. Toimijat taas saivat pohjustusta aloituspalaveriin pohtimalla ja käsittelemällä hanketta ja sen kannalta olennaisia asioita.

Opinnäytetyöni aiheen tarkennuttua aloitin teoriaperustan kokoamisen. Teoriaperustan kokoaminen kulki koko opinnäytetyöprosessin läpi, mutta hyvin tärkeää prosessin ja tuotoksen aineistonkeruun kannalta oli syventyä heti aluksi mediakasvatukseen. Lopullinen teoriaperustan sisältö hahmottui vasta keskuvierailujeni jälkeen opinnäytetyön prosessin loppupuolella. Vierailujen aikana hahmottui selkeämmin hankkeen kannalta olennainen teoriaperusta. Ennen keskuvierailuja olin hyvin tiiviisti yhteydessä työelämänehdustajaan. Luonnostelimme ja pohdimme keskuvierailujeni tavoitteita ja sisältöä. Oli tärkeää hahmottaa, mitä tilaaja toivoo saavansa ja mihin kysymyksiin hän haluaa vastauksia. Tapasimme muutaman kerran kasvotusten sekä olimme yhteyksissä sähköpostitse.

Seuraava askel oli neljässä nuorisokeskuksessa vierailu. Otin yhteyttä keskusten

yhteyshenkilöihin, jotka keskusten puolesta sopivat haastatteluajankohdan. Viivyin keskuskohtaisilla vierailuillani yhdestä kahteen päivää, jotta pystyin tavoittamaan mahdollisimman monta hankkeeseen liittyvää henkilöä. Metsäkartanolla vierailin viikolla 38 ja Oivangin ja Vasatoka vierailuni ajoittuivat viikolle 40. Viikon 41 maanantaina haastattelin vielä Nurmeksessa yhtä Vasatoka työntekijää sekä Hyvärilän työntekijöitä. Haastatteluja toteutin yhteensä yhdeksän, joista neljä olivat ryhmähaastatteluja. Ryhmähaastatteluihin osallistui keskuskohtaisesti 2-6 henkilöä. Haastattelutilanteiden kesto vaihteli 20 minuutista hieman yli tunnin mittaisiin haastatteluihin. Haastattelut toteutettiin nuorisokeskuksissa.

Haastattelutilanteet aloitin itseni ja opinnäytetyöni kuvauksella sekä alustuksella itse hankkeesta. Kerroin toteuttamani selvityksen tavoitteet eli haastattelutilanteen tarkoituksen. Tavoitteena oli nostaa esille niin keskus- kuin henkilökohtaisia tarpeita ja lähtökohtia. Selvityksen kannalta ei kuitenkaan ollut olennaista kohdistaa ideoita tai tarpeita yksittäisiin henkilöihin, mitä korostin myös haastattelutilanteessa. Mielenpitojen ja näkemysten kohdistaminen selvityksessä yksittäisiin henkilöihin olisi saattanut rajoittaa haastateltavien avoimuutta ja mielenpitojen ilmaisemishalua. Selvityksessä en nosta esille yksittäisten henkilöiden näkemyksiä, vaan tarkastelen asioita keskuskohtaisesti.

Haastattelujen sisällön olin rakentanut viiden teeman alle, joita emme kuitenkaan orjallisesti seuranneet. Teemojen alle olin koonnut apukysymyksiä, joiden avulla saisin keskustelutilanteissa kerättyä tarvittavat tiedot. Haastattelutilanteen runko on liitteenä opinnäytetyn lopussa. Ensimmäisenä teemana olivat aikaisemmat kokemukset ja tämänhetkinen osaaminen. Seuraavaksi siirryimme ideoiden ja toiveiden kartoittamiseen, mitä välineitä, resursseja ja osaamista keskus toivoo saavansa hankkeelta ja minkälaista toimintaa se hankkeen avulla haluaa toteuttaa. Kartoitin työpajaideoita ja sitä, minkälaisille ryhmille toimintaa tahdotaan järjestää. Tämän jälkeen pohdimme ja ideoimme mahdollisia, jo valmiita tai potentiaalisia yhteistyökumppaneita. Omana kysymyksenä nostin esille myös kansainvälisen toiminnan liittämisen hankkeeseen. Seuraavaksi pohdimme sekä keskus- että henkilökohtaisia resursseja hankkeen suhteen. Koimme selvityksen tilaajan kanssa tärkeäksi jo näin hankkeen alkutaipaleella kartoittaa toimijoiden osallisuuden tasoa. Tiedustelin keskusten puolesta käytettävissä olevia tiloja ja välineitä sekä aika- ja

henkilöresursseja. Lopuksi nostin esille vielä mahdollisia huolenaiheita ja epäilyksiä hankkeen suhteen. Ennen haastattelutilanteen päättymistä kysyin vielä mahdollisia sanomatta jääneitä ajatuksia ja ideoita. Haastattelut täyttivät ennalta asetetut tavoitteet. Haastattelutilanteet olivat luontevia, avoimia ja keskustelevia.

Nuorisokeskusvierailut ja aineistonkeruuprosessin tiivistä hyvin hankkeen aloituspalaveri, joka pidettiin heti nuorisokeskusvierailujeni jälkeen. Kahden päivän mittaiseen aloituspalaveriin osallistui edustajia kaikista neljästä nuorisokeskuksesta, hankkeen edustajat ja hankkeessa mukana olevat kouluttajat. Tapaamisen ensimmäisenä päivänä käytiin läpi hankkeen kuulumiset, hankkeen budjetti ja aikataulu, käytiin yhteistä keskustelua hankkeen tavoitteista ja keskusten rooleista ja mahdollisuuksista sekä tutustuttiin mediabussin kalustoon. Tämän lisäksi esittelin opinnäytetyöni aiheen ja tiivistetysti aineistonkeruun tuloksia. Esittelin keräämästäni aineistosta keskeisiä keskuskohtaisia lähtökohtia, tarpeita ja toiveita. Lopuksi nostin esille tiivistetysti keskusten huolenaiheita ja kysymyksiä hankkeen suhteen. Näitä kysymyksiä käsittelimme hieman yhteisesti esittelyni päätyttyä. Tapaamisen toisena päivänä puhuimme vielä muista vastaavista hankkeista, tuotteistamisesta ja hankkeen seuraavista askelista.

Aloituspalaverin jälkeen pystyin keskittymään aineiston käsittelyyn ja analysointiin. Haastattelut tallensin äänittämällä helpottaakseni niiden purkamista ja analysointia. Tästä sovittiin etukäteen haastateltavien kanssa. Äänitettyjen haastattelujen kesto oli yhteensä noin yhdeksän tuntia. Litteroin aineiston sekä helpottaakseni sen käsittelyä että parantaakseni selvityksen luotettavuutta. Itse opinnäytetyöni kannalta ei ollut tarkoituksenmukaista litteroida aineistoa yksityiskohtaisesti, sillä tavoitteena ei ollut määrällisen tiedon tai yksityiskohtien kartoittaminen. Ruusuvuori (2010) määrittelee litteroinnin tarkkuuden tutkimusongelman ja metodisen lähestymistavan perusteella. Kun tutkittavana on esimerkiksi haastatteluvuorovaikutus tai haastattelun osallistujien väliset suhteet on tarkoituksenmukaista litteroida puhe mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Jos haastattelussa pääpaino on esiin tulevista asiasisällöissä, ei yksityiskohtainen litterointi ole tarpeen. (mt., 424-425.) Aineiston litteroinnin tarkoituksena oli kartoittaa esille nousseita kokonaisuuksia, ideoita, tarpeita ja toiveita eikä niinkään tutkia haastatteluun osallistujien olemusta, ilmaisua tai käyttäytymistä. Jätin myös litteroimatta sisällöllisesti haastattelun kannalta epäolennaiset osat. Jos

aineisto on laaja, ei aina ole järkevää litteroida sitä kokonaan, vaan purettaviksi voi valikoida tutkimusongelman kannalta olennaiset osat. Näin voi tehdä, kun valikointiperuste on pohdittu ja perusteltu, ja sitä noudatetaan johdonmukaisesti. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 14.) Osa haastatteluista kesti yli tunnin, ja sisälsi paljon sellaista jutustelua ja keskustelua, joka ei suoranaisesti liittynyt hankkeeseen. Tällainen tieto ei ollut olennaista opinnäytetyöni kannalta.

Litteroinnin jälkeen jatkoin aineiston käsittelyä teemoittamalla aineistoa selvityksen sisällön kannalta olennaisten teemojen alle. Näitä olivat kokemukset mediakasvatuksesta, mediakasvatuksellinen osaaminen, toiveet ja ideat, yhteistyökumppanit, resurssit ja tarpeet sekä epäilyt ja huolenaiheet. Näitä samoja teemoja olin käyttänyt myös haastatteluni pohjalla. Teemoittelun pohjalta kokosin hankkeelle kirjallisen selvityksen, jonka esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa.

4.4 Tuotoksen kuvailu

Tuotoksen muoto selkeytyi heti opinnäytetyöprosessin alussa. Tilaajana toimiva hanke oli alkanut vasta kuukauden sisällä opinnäytetyöprosessini alusta, joten hankkeella oli tarvetta selvittää toimijoiden osallisuus ja lähtötaso. Hanke tarvitsi toiminnan jatkamisen ja tulevan varsinaisen hankkeen suunnittelun pohjaksi selvityksen siitä millä tavalla, resursseilla ja panostuksella nuorisokeskukset tahtoisivat osallistua hankkeeseen. Aineistonkeruu toimi myös aktivointina nuorisokeskuksille hankkeen suuntaan. Haastatteluilla keräämästäni aineistosta kokosin kirjallisen selvityksen. Kirjallinen selvitys palvelee hanketta parhaiten, sillä siihen on mahdollista palata myöhemmin, ja sitä voi helposti hyödyntää esimerkiksi hankesuunnitelman ja hankerahoituksen laadinnassa. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa keskustusten lähtötilaa juuri keskuskohtaisesti, joten tarkoituksenmukaista oli myös jäsentää selvitys keskuskohtaisiin analysointeihin ja aineiston purkuun. Selvitys rakentuu johdannosta, selvityksen tavoitteiden ja toteutuksen kuvauksesta, keskuskohtaisista luvuista joissa esittelen keräämääni aineistoa, keskuskohtaisista tiivistelmistä, yhteenvedosta sekä viimeisestä luvusta, jossa pohdin hankkeen kannalta olennaisia jatkotoimenpiteitä.

Johdannossa kuvailen selvityksen sisällön ja ensimmäisessä luvussa esittelen selvityksen tavoitteet ja tarkoituksen. Halusin sisällyttää selvitykseen myös kuvauksen aineistonkeruusta ja selvityksen toteuttamisesta lisätäkseni selvityksen luotettavuutta. Perustelen, miksi valitsin aineistonkeruumentelmäksi juuri haastattelun ja kuvailen tuotoksen toteutuksen prosessia. Seuraavaksi selvityksessä on keskuskohtaiset luvut. Keskuskohtaiset tarkastelut rakentuvat pääosin litteroidusta aineistosta nostetuista suorista lainauksista. Nämä lainaukset ovat toki raskasta luettavaa, ja lisäävät selvityksen pituutta huomattavasti, mutta halusin liittää näitä selvitykseen hyödyntääkseni laajaa aineistoa ja lisätäkseni aineiston reliabiliteettia. Suorat lainaukset antavat lukijalle myös tilaa omien käsitysten muodostamiseen. Ne konkretisoivat ja kuvaavat hyvin työntekijöiden näkemyksiä ja ajatuksia. Lainausten runsauden vuoksi selvityksestä tuli hyvin laaja, joten keskuskohtaisten analysointien jälkeen tein vielä jokaisesta keskuksella erillisen tiivistelmän. Viimeisessä luvussa esittelen oman näkemykseni siitä, mitä hankkeen tulisi seuraavaksi tehdä, eli mitkä olisivat hankkeen seuraavat askeleet.

Aineistosta nousee esiin hankkeen kannalta tärkeää tietoa nuorisokeskusten tämänhetkisestä osaamisesta ja tilasta mediakasvatuksen suhteen. Aineiston mukaan nuorisokeskuksilla on suhteellisen vähän aikaisempaa kokemusta mediakasvatuksesta. Keskukset ovat toteuttaneet joitain yksittäisiä mediakasvatuksellisia toimintoja ja projekteja, kuten valokuvanneet ryhmien kanssa tai järjestäneet lyhytelokuvaleirejä. Kuitenkaan millään keskuksella ei ole pysyvää rakennetta tai asetettua toimintalinjaa mediakasvatuksen toteuttamiselle. Myöskään mediakasvatuksellista osaamista ei koettu kovinkaan hyväksi. Työntekijöistä tuntuu, että he tarvitsisivat opastusta ja koulutusta sekä käytettäviin menetelmiin, itse mediakasvatukseen, mediakasvatuksen mahdollisuuksiin että tekniseen toteutukseen. Hieman varmempia ollaan medialukutaitojen opettamisesta ja ohjaamisesta, mutta tämänkin suhteen ollaan vielä varovaisia.

Keskusten innostus ja tarve hankkeen aloittamiselle ilmeni osaksi ideoiden ja toiveiden suuressa määrässä. Hankkeen kautta toivotaan järjestettävän toimintaa niin leirikouluille, kansainvälisille ryhmille, Nuotta-ryhmille, paikallisille kouluille ja nuorille kuin kasvatusalan ammattilaisille. Toiveissa hankkeen suhteen korostuvat matalan kynnyksen toiminta, luovan prosessin korostaminen, toimintojen

sisällyttäminen nykyiseen tarjontaan, osaajien kouluttaminen, nuorten osallistaminen ja toiminnan jalkaannuttaminen. Käytännön ideoina esille nousivat muun muassa leirikoulujen dokumentointi, radiotoiminta, lyhytelokuvat, mainosvideot, luontokuvaaminen, medialeirit ja nuorten vaikuttaminen ja äänen kuuleminen.

Selvitykseen kokosin myös työntekijöiden alustavia ideoita mahdollisista yhteistyökumppaneista, jotka voisivat olla mukana hankkeen toteuttamisessa yhdessä nuorisokeskusten kanssa. Sekä hankkeelle että keskusten työntekijöille on tärkeää hyödyntää ja osallistaa alueellisia osaajia ja mediakasvatuksesta innostuneita toimijoita. Panostusta toivotaan myös yhteistyökumppaneiden osallistamiseen ja uusien verkostojen luomiseen. Toivotuissa yhteistyökumppaneissa korostuivat paikalliset nuorisotoimet ja muut nuorisotalon toimijat. Kiinnostuneita ollaan myös mahdollisista oppilaitoksien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Mahdollisia valmiita asiantuntijoita ja osaajia toivotaan hyödynnettävän hankkeessa niin kouluttajina kuin toimintojen ohjaajina. Hanke toivotaan voivan liittää myös kansainväliseen toimintaan, jolloin myös keskusten valmiita kansainvälisiä kontakteja mediakasvatuksen saralla voidaan hyödyntää tässä hankkeessa.

Mediakasvatuksellisen osaamisen ja osaajien lisäksi useimmilla keskuksilla on puute monipuolisen mediakasvatuksen toteuttamiseen vaadittavista välineistä. Hankkeen ja keskusten yhteisessä käytössä oleva liikkuva kalusto nähdäänkin hyvin tärkeänä toiminnan mahdollistajana ja välineenä jalkaannuttamisen saavuttamiseksi. Toiminnan toteuttamisen mahdollistamiseen tarvittavien koulutusten kesto sekä henkilöresurssit mietityttävät keskusten työntekijöitä. Huolenaiheita ovat lisäksi liikkuvan kaluston saatavuus, kaluston vaativuus, mediakasvatuksen kustannukset, kysynnän puute, oman osaamisen riittämättömyys ja osaajien vähäisyys. Keskuksilla on kuitenkin kova tarve ja tahto saada mediakasvatus osaksi keskusten toteuttamaa nuorten kasvatustyötä. Mediakasvatus nähdään tärkeänä ja tarpeellisina lisänä nuorisokeskusten ohjelmatarjontaa.

Selvityksestä tuli hyvin laaja ja kattava. Käyttämäni litteroidut lainaukset luovat selvitykselle syvällisyyttä ja ne tuovat aidosti keskusten näkökulmat ja ajatukset esille. Selvityksen pituus on noin 60 sivua, mikä kertoo sen laajuudesta ja merkittävyydestä hankkeelle. Tuotokseni on tarkoitettu Eetteristä itään! –hankkeen

käyttöön, sen toiminnan ja jatkuvuuden edistämiseksi. Selvityksen rakenne on selkeä eikä siinä ole selvityksen kuvailun, toteutuksen ja aineistonkeruun ja aineiston analysoinnin lisäksi muuta sisältöä. Selvityksessä ei ollut tarkoituksenmukaista käsitellä hanketta tai siinä mukana olevia nuorisokeskuksia, sillä on oletettavaa, että selvityksen käyttäjillä on jo tarvittava tieto näistä aiheista. Selvitystä ei ole tarkoitettu julkiseksi julkaisuksi, vaan sitä tullaan hyödyntämään hankkeen sisäisesti.

4.5 Merkittävyys ja hyödynnettävyys

Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotoksen ensisijaisena tavoitteena ei ole palvella kaikkia mediakasvatusta tai nuorisotyötä toteuttavia tahoja, vaan se on kohdennettu vastaamaan tilaajan tarpeita. Selvitys palvelee tilaajaa sen tämänhetkisessä tilanteessa uuden ja innovatiivisen hankkeen aloittamisessa. Tuotokseni palvelee hanketta monipuolisesti sekä innostamalla ja osallistamalla sen toimijoita, että konkretisoimalla hankkeen lähtötilaa ja tämänhetkisiä kehittämisen tarpeita. Se selkeyttää hankkeen keskuskohtaista suunnittelua nostamalla esiin keskuskohtaisia näkökulmia ja tarpeita. Hankkeen taustaselvityksellä edesautetaan hyvän ja toimivan projektisuunnitelman laatimista sekä ennen kaikkea tavoitteiden määrittelyä oikeiksi, aidoiksi ja realistisiksi (Rissanen 2002, 40). Selvitys auttaa jatkohanketta sekä sen suunnittelussa että rahoituksen haussa. Selvitys tuli todella tarpeeseen ja juuri ajankohtaiseen aikaan, sillä rahoitushakemusta ollaan jo tekemässä. Selvitys ja tämä opinnäytetyö ovat merkittäviä myös siinä mielessä, että ne tuovat lisänäkökulmaa hankkeelle, jossa on työllistettynä vain yksi työntekijä. Ulkopuolisen henkilön näkökulma ja aineistonkeruulla saadut kokemukset ja näkemykset ovat siis merkittäviä hankkeen hahmottamisen suhteen. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijana tuon hankkeeseen myös nuorisotyön tuoretta näkökulmaa.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen mediakasvatusta hankemaailman näkökulmasta. Teoriaperustassa huomioin myös nuorison ja nuorisotyön näkökulman. Opinnäytetyön tarkoitus on toimia pohjana ja tukena nuorille kohdennettujen mediakasvatushankkeiden suunnittelussa ja aloittamisessa. Tämä opinnäytetyö nostaa esille median merkitystä nuorille, osallistavan mediakasvatuksen mahdollisuuksia ja hankkeiden mahdollisuuksia sen toteuttamisessa. Tämä opinnäytetyö palvelee juuri Eetteristä itään! –hankkeen kaltaisia toimintaansa

suunnittelevia tai aloittavia hankkeita. Mediakasvatus ja nuoret ja media ovat tänä päivänä hyvin ajankohtaisia, ja tämän vuoksi merkittäviä aiheita. Tämä opinnäytetyö palvelee tältä osin koko nuorisotyön ammattialaa.

4.6 Prosessin ja tuotoksen arviointi

Opinnäytetyön prosessi oli hyvin antoisa ja sen aikana opin hyvin paljon niin itsestäni ja omista työskentelytavoistani kuin mediakasvatuksesta, sen merkityksestä ja toteuttamisen mahdollisuuksista. Toiminnallinen opinnäytetyöni oli todella työelämälähtöinen ja prosessin aikana sain paljon uutta käytännön kokemusta työkentällä toimimisesta.

Ensisijaisena aineistonkeruumenetelmänä käytin haastattelua. Eskola ja Suoranta kuvailevat haastattelua vuorovaikutukselliseksi tilanteeksi, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Eskola & Suoranta 2008, 85). Haastattelutilanne muovautuu aina sekä haastattelijan että haastateltavien välisen suhteen, persoonan ja sen hetkisen olotilan mukaan. Haastateltavat olivat kaikki minulle ennestään tuntemattomia, joten suhtautumiseni heihin kaikkiin oli tasapuolinen. Kaikissa haastatteluissa käyttämäni sama haastattelupohja loi samanlaiset lähtökohdat jokaiselle haastattelulle. Haastattelijana olen saattanut ottaa vaikutteita ja muuttaa omaa toimintaani haastateltavien vastausten, olemusten tai äänensävyn pohjalta. Pysin kuitenkin olemaan neutraali ja rauhallinen. Mielestäni onnistuin pitämään puolueettoman ja neutraalin haastattelijan roolin. Se, etten tuntenut haastateltavia etukäteen saattoi olla sekä hyöty että haaste. Haastatteliija on osa sosiaalista vuorovaikutusprosessia, minkä takia luottamus on haastattelutilanteessa merkittävä (Eskola & Suoranta 2008, 93). Se, että olin haastateltaville vieras, enkä edes suoranaisesti hankkeen edustaja, saattoi joidenkin haastateltavien kohdalla vähentää heidän haluaan tai uskallustaan sanoa oikeita ajatuksiaan ja mielipiteitään.

Havaitsin haastattelijana olevani jokseenkin johdatteleva. Esitin paljon esimerkkejä kysymysteni pohjaksi, jota en ennen haastatteluja ollut suunnitellut tekeväni. Kysyessäni esimerkiksi sitä, minkälaista osaamista mediakasvatuksen suhteen tarvitaan, saatoin jatkaa kysymystäni jatkokysymyksellä: Tarvitsetko opastusta

mediakasvatuksen menetelmiin? Tämä saattoi ohjata vastaajien vastauksia jatkokysymykseni suuntaan. Kysyessäni, minkä ikäisille ryhmille toiminta haastateltavan mielestä sopisi, saatoin loppuun lisätä muutaman esimerkin mahdollisista ikäryhmistä. Kysymykseni olivat kuitenkin sen tyyppisiä, että niihin ei ollut mahdollisia oikeita tai vääriä vastauksia. Tietoisesti en ainakaan huomannut jatkokysymyksieni ohjaavan haastattelua tiettyyn suuntaan, vaan haastateltavat vastasivat esimerkeistä huolimatta kysymyksiin laajasanaisesti sivuten paljon eri näkemyksiä ja esimerkkejä.

Prosessin vaihe, johon meni eniten aikaa, oli aineiston litterointi. Halusin litteroida aineiston lisätäkseen selvityksen luotettavuutta, sillä aineiston litterointi sen analysoinnin pohjana parantaa tuotoksen validiteettia lisäämällä analyysin läpinäkyvyyttä ja mahdollistamalla lukijan tekemät tulkinnat (Nikander 2010, 433). Litteroitua aineistoa pystyin myös suoraan hyödyntämään selvityksessä poimimalla siitä suoria lainauksia. Litterointi oli hyvin haastavaa ja aikaavievää, mutta se toimi myös tärkeänä aineiston prosessoinnin ja käsittelyn vaiheena. Litteroijan roolissa tutkija toimii aina subjektiivisesti. Ruusuvuoren mukaan aineiston tulkintaan vaikuttaa niin rooli havainnoijana, kulttuurin jäsenenä kuin tulkintoja tekevänä tukijana. Oma henkilökohtainen huomiokyky rajaa osan informaatiosta pois myös tiedostamatta. Tutkija tekee tulkintoja siitä, mitä puhuja tarkoittaa ja mihin toimintaan hän sanotun asian liittää. Tutkija tekee litteroidessaan päätelmiä siitä, onko sanottu asia relevanttia tietoa haastattelijan tarpeisiin nähden vai onko se vain ylimääräistä jutustelua. (Ruusuvuori 2010, 428.) Tein ajoittain hyvinkin suuria rajauksia litteroitavan aineiston suhteen. Jätin haastatteluista litteroimatta paljon sellaista aineistoa, joka ei mielestäni ollut oleellista selvityksen sisällön kannalta. Tämä osaltaan saattoi suurentaa litteroidun aineiston epäluotettavuutta. Aineiston rajaaminen oli kuitenkin mielestäni oikea valinta, sillä aineistoa oli paljon ja kaiken litteroiminen olisi tuottanut paljon turhaa työtä. Litterointini oli perusteellista ja huolellista.

Aineiston varsinainen analysointi rajoittuu pääasiassa selvitykseni ja tämän opinnäytetyön kehittämisehdotuksia –osioon. Näissä osioissa esitän omia mielipiteitäni ja analysointia aineiston pohjalta. Analysointi perustuu keräämääni aineistoon, mutta siinä tulee myös huomioida mahdollinen muu keräämäni tieto

keskusvierailujeni ajalta. Oleilin keskuksilla haastattelun lisäksi yleensä vähintään päivän, työntekijöiden kanssa kahvitellen ja lounastellen. Omiin johtopäätöksiini ja näkökulmiini saattaa siis sisältyä vierailujeni haastattelujen ulkopuolella käymieni keskustelujen ja keskuksissa tekemieni havaintojen pohjalta keräämääni tietoa. Koen nämä tiedot validiksi informaatioksi, jonka liittämistä selvitykseen en kyseenalaistaisi.

Selvityksen ja aineistonkeruuprosessin suhteen työelämänedustajani kanssa asettamamme tavoitteet saavutin hyvin. Työn tilajaalta saamani palautteen mukaan selvitys sisältää paljon sellaista tietoa, jota voi todella hyvin hyödyntää hankesuunnitelmaa laatiessa. Selvitys onnistui sisällöllisesti hyvin ja sain koottua tietoa niistä teemoista, jotka olimme tilaajan kanssa ennen haastatteluja hahmotelleet. Tuotokseni sisältää kattavan selvityksen keskusten tämän hetkisestä osaamisesta ja tarpeista hankkeen suhteen. Työelämänedustajani mukaan selvitykseen kerätyt haastattelulainaukset olivat hyviä, ja ne sisältävät runsaasti tärkeää tietoa. Työelämäedustajaltani ja opinnäytetyön tilaajalta sain selvityksestä hyvää palautetta. Tuotokseni oli heidän mielestään kiinnostava, monipuolinen ja monin tavoin hyödyllinen tuotos hankkeelle. Heidän mukaansa selvitys tulee olemaan niitä perusasiakirjoja, jonka avulla hankkeen asioita saadaan vietyä eteenpäin. Palautteessa sain myös joitain rakenteellisia parannusehdotuksia selvityksen suhteen. Näiden palautteiden pohjalta lisäsin selvitykseen vielä yhteenveto -kappaleen sekä lisäsin aineiston analyysiin ja kehittämis ehdotuksiin rohkeammin omia mielipiteitäni ja näkemyksiäni. Olen tyytyväinen lopputulokseen, ja uskon saavuttaneeni sen, mitä opinnäytetyöni tilaaja toivoi selvitykseltä saavan. Aloituspalaverissa huomasin keskusvierailuistani olleen hyötyä, sillä esiin nousi samoja ideoita kuin haastatteluissa, ja näitä ideoita myös jalostettiin eteenpäin palaverin pohdintoissa. Työntekijöillä ei ollut paljoa tietoa hankkeesta ennen vierailujani, ja niiden aikana työntekijöille selveni paljon hankkeen luonteesta, tavoitteista ja mahdollisuuksista. Haastattelut innostivat toimijoita ja antoivat heille paljon uutta tietoa itse hankkeesta. Aloituspalaverissa työntekijät osallistuivat aktiivisesti ideointiin ja keskustelua syntyi paljon.

5 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tässä luvussa esittelen oman näkemykseni siitä, miten hankkeen tulisi tekemäni selvityksen pohjalta kehittää toimintaansa, mihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota ja mitkä olisivat hankkeen etenemisen kannalta seuraavat askeleet. Nämä pohdintoni perustuvat hankkeelle tekemäni selvityksen aineistoon. Pohdinnoissani heijastuvat aineiston lisäksi myös aineistonkeruun aikana tekemäni havainnot.

Hankkeelta toivotaan erityisesti matalankynnyksen toimintaa. Toimintaa, jota sekä työntekijän että asiakkaan on mahdollisimman helppo ja luonteva alkaa toteuttaa. Pääpainon tulisi olla luovassa prosessissa ja itse tekemisessä teknisen toteuttamisen ja välineosaamisen sijaan. Käytettävien välineiden, ainakaan näin hankkeen alussa, ei tulisi olla liian vaativia. Kaluston ollessa liian vaikeakäyttöistä, toiminnan luova ja kokemuksellinen ulottuvuus saattavat vaihtua suorittamiseen ja tekniseen toteuttamiseen. Kokemuksen karttuessa ja taitotason edetessä voidaan siirtyä vaativampiin ja haasteellisempiin välineisiin ja projekteihin. Hankkeessa tulisikin kiinnittää huomiota käytettävään kalustoon ja sen vaatavuustasoon.

Työntekijät tarvitsevat koulutusta ja osaamista ennen kuin pystyvät ohjaamaan mediakasvatuksellisia toimintoja. Tarpeissa korostui työntekijöiden perustason kouluttaminen: tekninen toteutus, menetelmäosaaminen ja tietoa mediakasvatuksesta ja mediakasvatuksen mahdollisuuksista. Tänä päivänä median kentältä löytyy monia alan osaajia. Ammattilaisia löytyy valokuvaamisen, videokuvaamisen, äänittämisen ja valotuotannon parista. Näitä, jo valmiita alan ammattilaisia tulisikin hyödyntää hankkeen ohjaaja- ja kouluttajaresursseissa. Monien keskusten työntekijöiden mielestä ei ole mielekästä kouluttaa jokaista ohjaajaa ja työntekijää, kun osaajia löytyisi jo valmiina. Hankkeen avulla toivottaisiin uusien osaajien kouluttamista myös nuorisokeskusten ulkopuolelta. Valmiiden yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten asiakasryhmien edustajia, kuten koulujen opettajia, nuorisotyöntekijöitä ja muita nuorisoalan toimijoita tulisi kouluttaa toiminnan jalkaannuttamiseksi ja jatkuvuuden takaamiseksi. Huomioiden hankkeen ja nuorisokeskusten pääasiallisen kohderyhmän, tulisi koulutusta tarjota myös nuorille. Tällöin myös heidän osaamistaan ja tuntemustaan voisi hyödyntää jatkossa

hankkeen aikana. Koulutusten toivotaan kohdennettavan juuri toimintaan motivoituneille ja siitä kiinnostuneille henkilöille. Tässä vaiheessa hankkeen tärkeimpänä tehtävänä nähdään osaajien, ammattitaitoisten ja asiasta kiinnostuneiden ohjaajien kouluttaminen ja valmiiden asiantuntijoiden osallistaminen mukaan hankkeeseen.

Liikkeelle on lähdettävä sekä henkilökunnan ja osaajien kouluttamisesta, että valmiiden ohjelmakokonaisuuksien tarjoamisesta keskusten käyttöön. Tarvitaan valmiita ohjelmapaketteja, jotka keskuksat voivat helposti sisällyttää toimintaansa ja tarjota asiakkaille. Näiden on oltava tarpeeksi yksinkertaisia, jotta ohjaajan on helppo sisäistää ja toteuttaa ne pienellä ja nopealla perehtymisellä. Ensimmäisten pilotoitavien ohjelmien tulisi olla lyhytkestoisia ja helposti toteutettavissa olevia kokonaisuuksia, joihin ei tarvitse vaativaa kalustoa tai pitkää kouluttautumista. Tällainen voisi olla esimerkiksi leirikoulun dokumentointiin luotu valmis toimintamalli. Pienten ja yksinkertaisten ohjelmien kautta keskuksat saisivat tuntumaa mediakasvatukseen toteuttamiseen. Valmiit ohjelmakokonaisuudet helpottaisivat nuorisokeskusten osallistumista ja hankkeeseen mukaan lähtemistä, kun omia resursseja ei tarvitsisi käyttää toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toiminnan aloittamiseen tarvitaan valmiita toimintamalleja, mutta monet työntekijät toivovat pääsevänsä myös itse suunnittelemaan toimintaa. Moni työntekijä on myös sitä mieltä, että parempi olisi päästä vain mahdollisimman nopeasti käytännössä tekemään ja kokeilemaan, sekä oppimaan virheiden ja erehdysten kautta. Näin saataisiin lisää kokemusta itse mediakasvatuksesta, ja voitaisiin tehokkaammin ja idearikkaammin lähteä kehittämään uusia toimintoja. Ideoita kannattaa etsiä myös muista mediakasvatusta toteuttavista hankkeista sekä toisista nuorisokeskuksista. Etsiessäni tietoa mediakasvatuksen tämän hetkisistä toimijosta, löysin monia hankkeita, jotka mediakasvatusta jo toteuttavat. Näistä voisi saada ideoita, joita voisi soveltaa myös tähän hankkeeseen.

Hankkeen kohderyhmä ja käytettävissä olevat resurssit tulisi selventää ja niistä sopia yhdessä hankkeen toimijoiden kanssa. Monille työntekijöille oli epäselvää, mitä hankkeen avulla on mahdollista toteuttaa. Ideana nousi esille esimerkiksi sekä oman keskuksen markkinointi, että markkinoinnin kehittämisen tarjoaminen palveluna

alueen yrityksille ja järjestöille. Työntekijät eivät tiedäneet, voisiko tällaista toimintaa sisällyttää hankkeeseen. Tulee kuitenkin koko ajan muistaa, että kyseessä on hanke, jonka kohderyhmänä ovat nuoret ja lapset. Jotta tällainen toiminta sopisi tämän hankkeen raameihin, voisi siihen osallistaa tekijöiksi nuoria. Ehkä juuri nuoret voisivat toimia tässä tilanteessa opettajina ja ohjaajina tai markkinoinnin sisällön tuottajina.

Selvityksessä kartoitettiin myös haastattelijoiden ideoimia mahdollisia yhteistyökumppaneita. Seuraavaksi tulisikin hankkeen jatkaa tätä prosessia ja mahdollisesti laajentaa yhteistyötahojen hankintaa. Keskusten työntekijät ideoivat ja keksivät hyvin aktiivisesti mahdollisia yhteistyökumppaneita, mutta näiden kiinnostuksen tai tarpeiden tasosta hankkeen suhteen ei useimmissa tapauksissa ollut tietoa. Yhteistyökuvioiden syntymisen tai niiden ylläpitämisen vuoksi tulisikin näiden toimijoiden halukkuutta ja innostusta kartoittaa. Lisäksi haastatteluissa nousi esille huoli yhteistyökumppaneiden osallistamisesta. Kuten yksi työntekijöistä ideoi, tässä vaiheessa olisi myös hyvä, jos yhteistyökumppaneista ja heidän yhteistiedoistaan alettaisiin koota rekisteriä. Näin voitaisiin mahdollisimman hyvin hyödyntää jo valmiita verkostoja ja suhteita sekä valmiita ammattilaisia ja osaajia.

Tärkeää hankkeen kannalta olisi myös alueellisen mediakasvatuksellisuuden tarpeen ja nykyisen tason kartoittaminen. Keskuksilla ei oikeastaan ollut käsitystä lähialueilla toteutettavasta mediakasvatuksesta, tai siitä, onko sellaista ylipäättänsä ollenkaan. Tämän tilanteen kartoittaminen saattaisi entisestään lisätä mahdollisia yhteistyöverkostoja. Alueellisen mediakasvatuksellisuuden kartoittaminen palvelisi hanketta myös oman tarjonnan ja tulevien toimintojen tarpeellisuuden ja luonteen hahmottamisessa. Hankkeen tulisi kartoittaa mediakasvatuksen tarvetta alueella, ja sitä onko mediakasvatukselle tarvetta, ja minkälaiselle toiminnalle on kysyntää. Jotta osataan tarjota ja luoda sellaisia palveluita joille on kysyntää, tulisi kuunnella kohderyhmän ja mahdollisten asiakkaiden mielipiteitä ja toiveita. Asiakkaiden ideoiden kartoittamisen voisi toteuttaa helpoiten varmasti nuorisokeskusten välityksellä.

Selvityksessä käy ilmi, että keskusten tämänhetkiset välineresurssit eivät vielä mahdollista kattavaa mediakasvatuksen toteuttamista keskuksissa. Monia mietitytti kaluston, tarkemmin mediabussin, saatavuus ja riittävyys kaikkiin keskuksiin.

Huolenaiheena on toiminnan markkinointi asiakkaille. Tällä hetkellä keskus ei voi tietää, onko heillä käytettävissä mediabussia juuri silloin, kun asiakas sen toivoisi. Mediabussin ja muun välineistön käyttämiseen tulisikin laatia toimintamalli. Keskusten tulee tietää, mitä välineitä heillä on käytössä ja millon, jotta toimintaa voidaan markkinoida. Mediabussin voisi esimerkiksi määrätä aina kunkin keskuksen käyttöön tiettyä ajankohtana. Vastaavasti voisi miettiä, olisiko mielekkäämpää, tai edes mahdollista, hankkia keskuksiin pysyvää kalustoa. Toinen välineistöön liittyviä asia joka työntekijöitä mietityttää, on välineistön ylläpitäminen ja päivittäminen.

Liikkuva välineistö nähdään tärkeänä toiminnan mahdollistajana. Se on merkittävä tekijä toiminnan jalkaannuttamisen ja jatkuvuuden takaamiseksi. Mediabussin avulla palveluita voidaan tarjota helpommin esimerkiksi paikallisille kouluille ja oppilaitoksille. Hankkeen tulisi heti lähtökohtaisesti toimintaa suunnitellessaan huomioida mahdollisen jatkuvuuden saavuttaminen. Hankkeen avulla pyritään synnyttämään jotain pysyvää. Tämän vuoksi jo toiminnan suunnittelussa tulisi huomioida toiminnan ylläpitämisen kustannukset myös hankkeen päätyttyä. Haastatteluissa mainittiinkin siitä, tulisiko tarjottujen palveluiden alkujaankin olla mahdollisimman halpoja, jotta niiden kysyntä jatkuu hankkeen päätyttyäkin.

Hankkeessa on mukana neljä nuorisokeskusta eri puolilta Suomea. Jokaisella keskuksella on yhteisistä tavoitteista, toimintaa ohjaavista arvoista ja lähtökohdista huolimatta omanlaisensa toimintaympäristönsä, tarjottavat palvelut ja toiminnan painopisteet. Tämän hankkeen tulisikin hyödyntää nuorisokeskusten keskuskohtaisia vahvuuksia. Pohjoisen keskusten ympäröivä luonto on poikkeuksellista ja rikasta, ja tämä tulisikin muistaa myös tämän hankkeen toimintoja järjestäessä. Keskuksilta tulikin paljon ideoita luontokuvaamiseen liittyen. Näiltä tahoilta alueilta löytyy myös paljon asiantuntemusta. Huolenaiheena useampaan otteeseen nousi ajatus siitä, miten hanke onnistuu luomaan sellaisia toimintakokonaisuuksia, jotka palvelevat kaikkia keskuksia. Valmiita ohjelmakokonaisuuksia tulee tarjota, mutta myös keskuskohtaisia voimavaroja ei tule unohtaa.

Mediakasvatus koetaan nuorisokeskuksissa hyvin tärkeänä ja tervetulleena lisänä keskuksen ohjelmatarjontaan. Se laajentaa ja syventää keskusten tarjoamia palveluja ja kasvatuksellisten menetelmien osaamista. Työntekijät odottavat jo

innokkaina sitä, että toiminta saadaan käynnistettyä. Hanketta palvelisikin mahdollisimman nopeasti aloitettavat pilotoitikoikeilut nuorisokeskuksissa. Pilotoinnissa tulisi huomioida keskusten valmiin osaamisen ja innokkuuden tasot. Esimerkiksi sekä Hyvärilässä että Metsäkartanossa ollaan hyvin innostuneita radiotoiminnasta. Tällaisen toiminnan pilotointi kannattaisikin kohdistaa näihin keskuksiin. Muutenkin sekä motivaation tason että välimatkat huomioiden saattaisi olla parasta, että ainakin ensimmäiset pilotoinnin suoritettaisiin näissä keskuksissa.

Eetteristä itään! –hanke on nyt merkittävässä vaiheessa hankkeen jatkon kannalta. Jatkorahoitusta haetaan ja toimintamalleja kehitetään. Kyseessä on hanke, jolla on lukuisia mahdollisuuksia ja hyvät edellytykset toteuttaa valtakunnallista mediakasvatustyötä. Hankkeen toimijat ovat innostuneita ja motivoituneita hankkeen mahdollistavien toimintojen aloittamiseen. Nyt hankkeen tulee vain luoda tarvittavat resurssit ja kartoittaa toiminnan tarve. Mediakasvatus on hyvin merkittävä ja ajankohtainen kasvatuksen muoto, joka vetoaa lapsiin ja varsinkin nuoriin. Se on voimavara, johon tulee panostaa ja jonka monipuolisuutta tulee hyödyntää.

LÄHTEET

- Alajärvi, Kyllikki & Herno, Leena & Koskinen, Heli & Yrttiaho, Liisa 2004. Työelämän viestintä. Helsinki: WSOY.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Heikkilä, Jorma & Heikkilä, Kristiina 2001. Innovatiivisuutta etsimässä. Irtiottoa keskinkertaisuudesta. 5., täysin uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Herkman, Juho 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.
- Karjalainen, Jari 2012. Eetteristä itään! Hakemus lapsi- ja nuorisopolitiittiseen. Hankesuunnitelma.
- Korhonen, Merja 2006. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Karila, Kirsti & Alasuutari, Maarit & Hännikäinen, Maritta & Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 51-61.
- Kotilainen, Sirkku & Ullamaija Kivikuru 1999. Mediakasvatus ihanteiden ja todellisuuden ristipaineessa. Teoksessa Kotilainen, Sirkku & Hankala, Mari & Kivikuru, Ullamaija (toim.) Mediakasvatus. Helsinki: Oy Edita Ab, 13-30.
- Kuhanen, Jukka 2013. Haastattelu. Nurmee. 2013.
- Kumpulainen, Kristiina & Krokfors, Leena & Lipponen, Lasse & Tissari, Varpu & Hilppö, Jaakko & Rajala, Antti 2010. Oppimisen sillat. Kohti osallistavia oppimisympäristöjä. Helsinki: CICERO Learning, Helsingin yliopisto.
- Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara 2009. Medialukutaidot. Osallisuus. Mediakasvatus. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä.
- Laitinen, Hanna 2002. Kenen ehdoilla? Osallistaminen kehitysyhteistyössä. Helsinki: Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry Kepa.
- Luonto-, liikunta- ja nuorisomatkailukeskus Piispala 2011. Ohjelmien esittely. Mediakasvatus. Viitattu 18.11.2013. <http://virpi.recit.fi/esittely/ohjelmien-esittely/mediakasvatus/>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013. Viitattu 18.11.2013. <http://www.mll.fi/>
- Mediakasvatusseura ry 2013. Viitattu 23.9.2013. <http://www.mediakasvatus.fi/seura>
- Metka ry 2013. Viitattu 23.9.2013. <http://mediametka.fi/>
- Mustonen, Anu 2005. Mediapsykologiaa: ihminen ykkönen, tekniikka toinen. Teoksessa Varis, Tapio (toim.). Uusrenessanssiajattelu, digitaalisen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö. OKKA-säätiön julkaisuja. Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, 135-142.
- Määttä, Mirja & Tasanko, Pia 2012. Nuorisotyön tehtävä ohjelma(yhteis)kunnassa. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittävä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 23-35.

- Nikander, Pirjo 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino
- Nuorisokeskus Villa Elba 2013. Lapsi- ja nuorisotyö. Mediakasvatus. Viitattu 18.11.2013. <http://villaelba.fi/mediakasvatus>
- Nuorisolaki 27.1.2006/72
- Nyyssölä, Kari 2008. Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013a. Nuorisotyön avustukset. Viitattu 17.9.2013 http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/avustukset_hallituksen_lapsi-ja_nuorisopolitiikan_kehittamisohjelman_toimeenpanoon.html
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b. Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. Viitattu 18.11.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf>
- Opetushallitus 2011. Lapset ja nuoret mediaosallistujina. Osallistumista tukevan mediakasvatuksen toimintaohjelma. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2011:28. Viitattu 18.11.2013. http://www.oph.fi/download/139651_Lapset_ja_nuoret_mediaosallistujina.pdf
- Pelastakaa Lapset ry 2013. Viitattu 23.9.2013. <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/mediakasvatus/>
- Ruusuvuori, Johanna 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino
- Sahlberg, Pasi & Sharan Shlomo (toim.) 2001. Yhteistotoiminillaisen oppimisen käsikirja. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Saimaan mediakeskus 2013. Metakka. Mediataitoja oppimaan. Viitattu 10.10.2013. <http://www.metakka.fi/hanke>
- Saloviita, Timo 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Sava, Inkeri 2007. Katsommeko – näemmekö? Luovuudesta, taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Silfverberg, Paul 2007. Ideasta projektiksi. Projektinvetäjän käsikirja. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Sintonen, Sara 2008. Mediakasvatuksella tuetaan kulttuurista identiteettityötä. Teoksessa Karppinen, Seija & Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari. Nuoret ja taide. ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 134-141.
- Suomen Nuorisokeskukset ry 2011a. Toiminta. Viitattu 11.11.2013. <http://www.snk.fi/fi/toiminta/>

Suomen Nuorisokeskukset ry 2011b. Palvelut. Viitattu 13.10.2013.

<http://www.snk.fi/fi/palvelut/>

Suomen Nuorisokeskukset ry 2011c. SNKY Ry. Viitattu 18.11.

<http://www.snk.fi/fi/snk+ry/>

Tella, Seppo & Kynäslahti, Heikki 2005. Mediakasvatuksen uustulkintaa ja ajankohtaista didaktista teoriaa – Pohdintaa mediakasvatuksen kahtalaisesta tiedepohjasta. Teoksessa Varis, Tapio (toim.). Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö. OKKA-säätiön julkaisuja. Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, 83-92.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Yhteistoimintalaki. Neuvotteluja yhteistoiminnan hengessä. Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto. Esitteet. Viitattu 12.11.2013

http://www.tem.fi/files/30809/Yhteistoimintalaki_fi.pdf

Varis, Tapio 2005. Esipuhe. Teoksessa Varis, Tapio (toim.). Uusrenessanssiajattelu, digitaalisen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö. OKKA-säätiön julkaisuja. Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, 7-8.

Vimma 2006-2007. Vimma. Nuorten taide- ja toimintatalo. Kurssit ja ryhmät. viitattu

12.11.2013. <http://www.vimma.info/index.php?5>

Yleisradio 2013. Yle oppiminen. Ihminen ja yhteiskunta. Mediataidot. Mediabussi.

Viitattu 18.11.2013. <http://oppiminen.yle.fi/mediataidot/mediabussi>

Yli-Kauhaluoma, Sari 2006. Yhteistyö tuo aikaa: tutkimus ajasta ja yhteistyöstä tuote- ja prosessikehityshankkeessa. Teoksessa Toiviainen, Hanna & Hänninen, Hannu (toim.). Rajanylitykset työssä. Yhteistoiminnan ja oppimisen uudet mahdollisuudet. Jyväskylä: PS-Kustannus, 27-46.

LIITTEET

LIITE1: Haastattelu tilanteen kulku + haastattelun runko

EETTERISTÄ ITÄÄN!

KESKUSVIERAILUT SYYS-LOKAKUU 2013

MARI HULKKO

1. Opparista
2. Hankkeen ja sen tavoitteiden ja toiminnan esittely hyvin tiivistetysti
3. Haastatteluosuus

Mediakasvatuksellisuus tällä hetkellä

- Mitä mediakasvatuksellista toimintaa toteutatte tällä hetkellä?
- Mikä on mediakasvatuksellisen osaamisenne tämän hetkinen taso?
- Mitä jo olemassa olevia mediakasvatuksen toteuttamisen mahdollisuuksia keskuksestanne löytyy? materiaalit/välineet/tilat/osaaminen?

Toiveet hankkeen suhteen

- Minkälaista toimintaa toivotte voivanne toteuttaa hankkeen avulla?
- Mitä välineitä toivotte saavanne käyttöönnne?
- Minkälaisille ryhmille haluatte järjestää toimintaa?
- Minkälaisia ja minkä kestoisia työpajoja tahdotte järjestää?
- Minkätyyppistä toimintaa tahdotte järjestää? (työpajat, tempaukset, projektit, kerhot)
- Haluatteko painottua jonkin tietyn menetelmän toteuttamiseen? Mikä teitä erityisesti kiinnostaa? (elokuva, radio yms.)

Mahdolliset yhteistyökumppanit

- Mitkä ovat jo valmiita alueellisia yhteistyökumppaneitanne tässä hankkeessa?
- Onko teillä muita keskuksen yhteistyötahoja, joita voisi pyytää mukaan toimintaan?
- Ketä tahtoisitte vielä mukaan?
- Onko jotain tiettyä toimijaa, jonka kanssa tehtävää yhteistyötä tahdotte painottaa?
- Tahdotteko tehdä aktiivista yhteistyötä muiden keskusten kanssa?
- Millä tavalla tahdotte liittää hankkeen kansainväliseen toimintaan?

Resurssit (työntekijät, tilat, välineet, aika)

- Onko teillä keskuksen puolesta käytettävissä tiloja projektien toteuttamiseen?
- Millä panostuksella työntekijänne ovat valmiita osallistumaan hankkeeseen?
- Mihin tarvitsette opastusta? (mediakasvatus, välineet, menetelmät)
- Minkälaisia/kestoisia projekteja olette valmiita toteuttamaan? (yksittäisiä tempauksia, pitempiketoisia kerhoja/ työpajoja)

Epäilyt/ Huolenaiheet

- Mihin tarvitsette selvennystä?
- Mikä hankkeen suhteen huolettaa/ epäilyttää?

Muuta kysyttävää